Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVIII. Ч. 198. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 20-го ЖОВТНЯ 1981 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. TUESDAY, OCTOBER 21, 1981 No. 198. VOL. LXXXVIII.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ЮВІЛЕЇВ ПАТРІЯРХА ЙОСИФА

Ватикан (Патріярша Канцелярія). — Прийнявши до відома думку українських Владик, висловлену на своїх принагідних зустрічах у Чикаго з нагоди введення на єпископський престіл Владики Іннокентія Лотоцького, як також ідучи назустріч бажанням духовенства і мирянських організацій, Патріярша Канцелярія повідомляє, що ювілей 90-ліття життя і 65-ліття священства Патріярха Йосифа відбудеться в Римі у днях 13-19-го лютого 1982 року.

Спільний поклін Ювілятові відбудеться церковними і світськими врочистостями 17-го і 18-го лютого, з участю ієрархії, духовенства та прочан-мирян програму яких буде своєчасно подано до відома.

Тому прохається заздалегідь організувати групи прочан на цю рідку нагоду, щоб скласти гідний поклін своєму Патріярхові. Організатори свята на місці подбають і допоможуть бажаючим групам влаштуватися в Римі на час святкувань, якщо про це своєчасно (до 15-го грудня 1980 року), будуть прислані зголошення.

В усіх справах слід звертатися до Патріяршої Канцелярії на адресу: Rev. Dr. Ivan Choma, Palazzina dell' Arciprete, 00120 Vatican City. Духовенство і миряни та їх організації зі свого боку організують свої групові поїздки, в чому Патріярша Канцелярія може бути допоміжною.

Плянують відзначити 60-річчя УВУ в Канаді

Вінніпеґ, Ман. (ФУВУ). — За старанням Фундації Українського Вільного Університету в Канаді і під патронатом митрополитів Українських Церков Президії Комітету Українців Канади та наукових інституцій, а саме: Української Вільної Академії Наук (УВАН) та Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ) у листопаді відбудуться в Канаді святкові відзначення 60-річчя існування і праці Українського Вільного Університету.

У всіх більших осередках з цієї нагоди вже плянуються наукові та святкові обіди. На це 60-річчя УВУ загостить з Европи ректор Українського Вільного Університету д-р Володимир Янів. Він прибуде до Канади 14-го листопада і в днях до 3 грудня відвідає Ванкувер, Едмонтон, Саскатун, Ріджайна, Вінніпеґ, Торонто, Монтреаль. Відзначування 60-річчя УВУ не обмежуються тільки до названих місцевостей. Ці святкування повинні відбутися в усіх українських осередках.

Складається так, що 60-річчя УВУ співпадає зі святкуванням українців Канади з нагоди їхнього 90-річного поселення в цій країні. Українці Канади завжди змагали до повноцінної спільноти та давали доказ великого зрозуміння науки в житті народу. В пов'язаності цих двох великих дат є нагода застанов і студій для майбутнього життя і росту спільноти.

Шістдесять років існування однієї з нечисленних високих шкіл на поселеннях — Українського Вільного Університету є доказом живучости цієї науково-педагогічної установи, що безперервно й успішно працює поза межами рідного краю, несучи вільну науку, не накинену чужим режимом на батьківщині.

Адреса для інформації, кореспонденції і пожертв: Canadian Foundation of the Ukrainian Free University 456 Main St., Winnipeg, Man. R3I3 1B6.

Округа УНС у Клівленді відбула організаційні наради

Клівленд, Огайо. — У неділю, 20-го вересня ц.р., відбулися в залі Української Католицької Церкви св. Йосафата в Пармі, Огайо, організаційні збори Клівлендської Округи УНС.

Збори попередив обід, який влаштували члени 112 Відділу УНС. Голова цього Відділу Марія Федак привітала голову Округи мгра Василя Ліщинецького, головного контролера д-ра Богдана Футея та головного організатора Василя Оріховського, які опісля зложили привіти присутнім членам Відділів.

Після обіду, о год. 2-ій по пол. почалися організаційні збори, що їх відкрив і привітав присутніх голова мгр В. Ліщинецький. Він попросив до слова головного організатора Василя Оріховського.

Головний організатор передав присутнім привіт від Головного Екзекутивного Комітету, а тоді сказав їм про цьогорічні організаційні здобутки УНСоюзу, при чому найбільше уваги присвятив клівлендській Окрузі. Нарікав, що Округа дуже підупала, бо в цьому році досі здобула всього 26 нових членів. Тільки вісім відділів Округи на всіх 21 проявили в цьому році діяльність. Він заявив, що розуміє, що теперішня економічна ситуація не сприяє здобуванню нових членів, але помимо всяких труднощів при добрій волі секретарів можна б мати кращі здобутки. Непорозуміння в громаді не повинні мати будь-який вплив на розвиток УНСоюзу. В дальшому закликав присутніх до єдности та кращої праці для добра всіх членів УНСоюзу та українського народу.

Другим з черги промовцем був головний контролер д-р Богдан Футей, який сказав, що саме повернув з піврічної контролі УНСоюзу і переказав присутнім про загальний стан УНСоюзу. Він заявив, що УНСоюз фінансово зростає, але відчувається спад членства. З огляду на це закликав присутніх до посиленої праці, що допоможе Союзові у його розвитку, бо такої установи нам, українцям конечно потрібно.

На закінчення В. Ліщинецький подякував доповідачам за їхні вичерпні інформації.

Два українські лікарі беруть участь у програмі Конвенції „Медікуса"

Ню Йорк, Н. Й. — Тут, в Українському Інституті Америки, при 2 Схід, 79-та вул., в суботу, 24-го жовтня цього року, відбудеться 15-та річна Конвенція Польсько-Американського Лікарського Товариства „Медікус" і 15-річний Медікус-Концерт, для вшанування світлої пам'яті Кардинала Стефана Вишинського.

В рамках наукової сесії, серед інших доповідачів в год. 6:15 — промовлятиме д-р Олег М. Волянський на тему „Надуживання психіятрії в Совєтському Союзі", а в год. 6:30 д-р Борис А. Филипчак поділиться своїми спогадами про його перебування в Кракові і дружбу з св. п. д-ром Едмундом Войтилою, братом Папи Римського, і про самого Папу.

Після перерви піяністка Ева Букоємска з Кракова, Польща, гратиме „Улюблені твори з Шопена". Вступ — 5 дол. від особи.

ВІДБУЛАСЯ ДІЛОВА НАРАДА ПРЕЗИДІЇ СЕКРЕТАРІЯТУ СКВУ

Торонто, Онт. (СКВУ). — У неділю, 27-го вересня ц.р., відбулася ділова нарада Президії Секретаріяту СКВУ в Торонто, на якій порушено і вирішено ряд біжучих справ, зв'язаних із діяльністю СКВУ.

Напередодні наради, в суботу, 26-го вересня, мгр Іван Базарко і д-р Володимир Душник зложили візиту єпископові Торонто Владиці Ізидорові Борецькому. В часі розмови порушено ряд проблем, зв'язаних із ситуацією в СКВУ. Владика Ізидор заявив, що як в минулому, так і тепер він буде всеціло співпрацювати з Президією і Секретаріятом СКВУ. Владика Ізидор побажав успіхів у біжучій каденції у зв'язку із зміною на пості президента СКВУ.

Базуючися на ухвалах, схвалених на Пленарній Сесії Секретаріяту СКВУ, що відбулася в кінці червня ц.р., новий президент І. Базарко подав порядок нарад.

Генеральний секретар СКВУ Василь Безхлібник звітував про працю в бюрі СКВУ і про видання чергового числа „Вісника СКВУ". Д-р В. Душник звітував про англомовний бюлетень „Юкрейнієн Нюзлеттер" і про його розповсюдження. Рішено видати чергове число „Вісника СКВУ" і продовжувати видавання бюлетеня як необхідного органу СКВУ англійською мовою.

Обговорювано потребу скликання в 1982 році наукової конференції про деколонізацію Совєтського Союзу разом зі світовими конґресами таких поневолених народів як литовці, естонці, лотиші і білоруси. Рішено сконтактувати кількох українських професорів у ЗСА і Канаді про можливості такої конференції при якомусь з університетів в ЗСА чи Канаді.

Довшу дискусію було ведено в справі нових українських втікачів з Польщі, які опинилися в Австрії та інших европейських країнах. Голова Української Канадської Еміґраційної Служби Б. Микитюк склав докладний звіт про положення українських політичних втікачів у Відні, яких тепер є понад сто осіб. У Німеччині й інших країнах Західньої Европи є також десятки українських втікачів. Він говорив про заходи у канадському уряді в справі еміґрації тих нових українських втікачів до Канади. Українським представником у Відні є д-р Сергій Наклович, який написав довший звіт до ЗУАДК в Америці про положення втікачів. Д-р Наклович співпрацює із Світовою Радою Суспільної Служби СКВУ. Представник цієї служби З. Дуда дав також обширні інформації про допомогу новим українським втікачам. Повідомлено також, що в цілях ближчої співпраці КУК виси-

(Закінчення на стор. 6)

Д-р Зайнінґер призначений до стейтової наукової ради

Айзелин, Н. Дж. — Старший віцепрезидент корпорації Сіменс у ділянці дослідів і технології, д-р інж. Карл Г. Зайнінґер, був визначений для праці в стейтовому панелі наукових дорадників.

Д-р К. Зайнінґер є одним з 150 провідних науковців, інженерів і соціяльних працівників з індустрії, наукового світу і урядових аґенцій, які погодилися посвятити свій час, вміння і знання для дораджування губернаторові і департамантові стейту Ню Джерзі.

Д-р Карло Зайнінґер

Цей стейтовий панель наукових дорадників є створений для того, щоб спільно працювати з Губернаторським комітетом наукової ради, заснованим в 1979 році ґубернатором Брендaном Бирном. Мета панелю буде: рекомендувати акції після спільного вивчення даної справи; подавати питання Губернаторському комітетові, які мають бути обговорені з уваги на важливість для стейту; робити перегляд документів; дбати про наукові та технічні поради в наглих потребах, які можуть виникнути у різних частинах стейту Ню Джерзі.

Д-р Зайнінґер народився в Німеччині. У 1952 році він прибув до ЗСА і вже того самого року став членом американських збройних сил, відбуваючи військову службу в Корейській війні. Після виходу з війська він студіював інженерію в Стейтовому коледжі Ню Йорку, пізніше дістаючи ступені маґістра з двох ділянок інженерської науки, маґістерку з гуманітарних наук і докторат у Принстонському університеті. Перше ніж увійти в керівний склад корпорації Сіменс, д-р Зайнінґер працював директором у мікроелектроніці „Р. енд D" для Американської армії. Певний час він керував відділом технології приладів твердих тіл для Ар-Сі-Ей лябораторій.

У його позиції в корпорації Сіменса в Черрі Гілл, Ню Джерзі, він пов'язує американську дослідну і технологічну діяльність із матірньою компанією, яка міститься в Мюнхені, Західня Німеччина. Д-р Зайнінґер з дружиною і трьома дітьми мешкають в Принстоні, Н. Дж. Він є дійсним членом Наукового Товариства ім. Шевченка.

Світова Кооперативна Рада відбуде засідання

Чикаго, Ілл. — Президія Світової Кооперативної Ради інформує, що в суботу, 14-го листопада ц.р., тут у приміщеннях Кредитової Кооперативи „Самопоміч" відбудеться важливе засідання цієї Ради, на якому будуть докладно продискутовані справи фінансово-господарського характеру в країнах українського поселення. Досі УСКР вдержувала зв'язок з поодинокими кооперативними крайовими централями тільки кореспонденційним шляхом і за допомогою друкованого слова.

У програмі нарад передбачено, крім звичайного порядку, — реєстрацію, яка розпічнеться вже о год. 11-ій перед полуднем, відкриття, звідомлення з діяльности УСКР, звідомлення крайових рад, можливості об'єднання членства, співдія із СКВУ (доповідь президента СКВУ), світовий кооперативний конгрес, централізація кооперативного забезпечення (життєве забезпечення вкладів і позичок через КЮНА), коопиративний журнал, біжучі справи, пляни праці до закінчення каденції тощо.

Передбачена також широка дискусія та виміна думок в усіх заторкнених справах.

Президент Реґен підтримує приватні підприємства

Філядельфія, Па. — Тут на форумі Ради для Світових справ виступив в четвер, 15-го жовтня, президент ЗСА Роналд Реґен з промовою на господарські теми. Промова ця уточнила позиції, що їх заступатиме американська делеґація на конференції в Канкуні, Мехіко, 22-23-го жовтня. Американську делеґацію очолюватиме президент Реґен.

Завданням конференції в Канкуні буде обговорити питання господарської співпраці між індустріяльними країнами вільного світу і тими, що є щойно в стадії розвитку та устійнити підстави допомоги для них з боку індустріяльних країн. В конференції бере участь більшість країн світу, але не бере участи Совєтський Союз і його сателіти. Совєтський Союз стоїть на становищі, що тільки така революція, як большевицька в колишній Росії може розв'язати основно господарську проблематику, знищивши до основ дотеперішній приватний тип національної господарки і завівши на її місце тотально усуспільнений тип, з переданням всієї керівної влади державі і комуністичній партії.

Президент Реґен підкреслив у своїй промові, що „Справжньою причиною відсутности Совєтського Союзу в Канкуні є те, що він не може нічого запропонувати". Понад 60 років совєтської господарки з колосальними людськими й матеріяльними жертвами не створили добробуту й матеріяльного достатку, навпаки, безконечна черга невдач і нестача постійно дає себе в знаки.

Президент сказав: „Розвиток країни не є однозначний з матеріяльним багатством. Розвиток — це створення можливостей для всіх чоловіків і жінок вільно виявити свої всі можливості, йти так далеко, як далеко дають їм змогу піти їхні таланти, дані їм Богом. Країни Азії, Африки, Південної Америки, які найшвидше розвиваються, є ті, які забезпечили своїм громадянам господарську свободу, а це значить свободу самому робити вибір, посідати власність, самому рішати вибір місця своєї праці".

Президент вказав на неправдивість і невідповідальність протиамериканської пропаґанди, мовляв, капіталістична система ЗСА викликає нужду і голод. Він виявив, що є якраз навпаки, бо „ЗСА ведуть перед у допомозі поліпшити життєві умови громадян ще не розвинених країн". А результати американської допомоги й взагалі американської системи кожному відомі.

І тому в Канкуні американська делеґація пропонуватиме

- зміцнювати міжнародну торгівлю, відкриваючи для неї ринки, що є суттєвою потребою;
- примінювати в кожній країні таку програму розвитку, яка повністю відповідала б потребам і можливостям поодиноких країн і обшарів, у яких вони живуть;
- давати допомогу з метою піднесення продукційних можливостей даної країни, особливо в постачанні харчів і енергії.

Проблема постачання достатньої кількости енергії загострюється в світі і спеціяльно відсталі країни відчувають її і їй треба присвятити особливу увагу. І тому ЗСА будуть підтримувати заходи народів, які щойно розвиваються, для розв'язання тієї справи з особливим підкресленням, щоб включити в неї максимум приватної ініціятиви та використати всі таланти й можливости, які посідає даний нарід.

„Ми йдемо зі здоровими і конструктивними ідеями, намірeними на започаткування кооперативної стратегії ґльобального росту для добра розвинених і відсталих країн", — підкреслив Президент.

У ПОЛЬЩІ КАНЮ ЗМІНИЛИ ЯРУЗЕЛЬСКИМ

Варшава, Польща. — Станіслав Каня, який прийшов до влади в Польщі під час робітничих розрухів і творення вільної профспілки „Солідарність", зрезиґнував з посту першого секретаря Польської Об'єднаної Робітничої партії, а на його місце Центральний Комітет обрав прем'єра Войцеха Ярузельского, який є генералом армії і міністром оборони в дотеперішньому уряді.

Войцех Ярузельскі

Центральний Комітет, ПОРП, після бурхливого засідання, яке відбулося в кінці минулого тижня, прийняв нібито резиґнацію Кані і при тому настоював, щоб уряд застосував гостріші міри супроти „антидержавних елементів" та постарався в якнайскорішому часі полагодити економічні проблеми, які є причиною неспокоїв в Польщі. Крім того, — говориться у зверненні ЦК ПОРП, — економію „використовують антисоціялістичні елементи у профспілці".

Прийнято також резолюцію, у якій звертається увагу урядові на „існування загрози для держави" і закликається урядові чинники використати конституційні права і „навести порядок в країні". Резолюція підкреслює готовість компартії співпрацювати з „усіма патріотичними силами", які „не виступають проти соціялізму", що означає, — кажуть західні політичні спостерігачі, — що компартія приписує брак патріотизму усім тим полякам, які є членами „Солідарности", або підтримують політику профспілки. Резолюція настоює на тому, щоб уряд тимчасово заборонив в країні всякі страйки і привернув шестиденний робочий день, аж до часу покращання економії в Польщі.

Спостерігачі і дипломати у Польщі звертають увагу, що введення в життя цих вимог може допровадити до гострої конфронтації уряду з вільною профспілкою, яка, як відомо, контролює принаймні 10 мільйонів робітників.

Усунення 54-річного С. Кані, який 6-го вересня 1980 року замінив на цьому становищі тодішнього шефа компартії Едварда Ґерека, сталося у висліді кількамісячного внутрішнього тертя в середині компартії і зовнішнього тиску Совєтського Союзу і його сателітів, — кажуть дипломати. Поставлення на це становище ген. Ярузельского було мабуть заздалегідь заплановане, бо він військовик, поміркований політик, сприємливий для Москви, профспілки „Солідарність" і польського народу і тому така зміна не викличе різкої реакції у спільноті.

У світі

СЕКРЕТАР ОБОРОНИ ЗСА КАСПАР ВАЙНБЕРҐЕР відбуває 11-денну поїздку по різних країнах Европи. В часі тієї поїздки він був змушений висловитися неґативно, про той рід невтральности, коли деякі держави вимагають від інших, щоб їх захищати, а самі занедбують власні засоби оборони. Такий невтралізм є нереальний і неморальний. Так само нереальним є вимоги деяких ліберальних і соціялістичних кіл в Европі, як, наприклад, в Англії та в Західній Німеччині, щоб Захід добровільно роззброївся, не зважаючи на те, що Совєтський Союз уже має перевагу в озброєннях і далі озброюється. Хоч ніякий відповідальний уряд не піде аж так далеко, але пропаґанда такого роззброєння розкладає західні суспільства й підготовляє їх до здачі позицій у випадку реальної небезпеки. Моральна демобілізація суспільства є початком його морального, а відтак політичного й державного розкладу. Всі люди, які проповідують цього роду роззброєння користуються арґументами оборони миру. Секретар Вайнберґер на це сказав: „Я думаю, що це зовсім нереально, а при тому небезпечно вірити, що однобічне роззброєння може принести мир"

ДВА АМЕРИКАНСЬКІ РОЗВІДКОВО-БОЙОВІ літаки типу АВАКС, які прибули до Єгипту, зразу розпочали службу на західньому кордоні Єгипту з Лівією, зокрема в його південному секторі, де помітна концентрація лівійських відділів і куди прибули групи терористів, вишколені Лівією та іншими арабськими державами. В часі перебування державного секретаря Александра Гейґа на похороні президента Анвара ель-Садата в Єгипті номінований на президента, а тепер уже однодушно обраний президентом Єгипту генерал Госні Мубарак звернув увагу американських чинників на постійні напади збройних людей з терену республіки Чад на Судан. У Чаді перебуває понад 10,000 лівійських вояків і різного роду цивілів, серед яких є значний контингент европейців, головно східніх німців та совєтських громадян. Ця велика кількість людей займається тільки диверсійними плянами проти Судану та інших країн.

П'ЯТДЕСЯТ ЧОТИРИ АВТОРИ І ВЧЕНІ, нагороджених Нобелівською нагородою, виготовили звернення до всього світу в справі голодування й недокормлювання величезних людських мас у різних країнах плянети. Принаймні півбільйона людей, згідно з обрахунками авторів цього звернення, постійно не доїдає. Об'єднані Нації вперше проголосили Світовий день прохарчування. Одначе дотепер це не має ніякого впливу на присвячення більше інвестиційних засобів і енерґії на уліпшення управи землі й збільшення продукції збіжжя та інших засобів прохарчування. Совєтський Союз, терени якого перед приходом комунізму, прокормлювали велику частину Европи, рік-річно закуповує величезні кількості збіжжя й інших харчів за кордоном, бо не присвячує сільському господарству таких інвестицій, як потрібно. А це зменшує кількість збіжжя на світових ринках та підносить його ціну.

В Америці

ОДНОЧАСНО З ОПУБЛІКОВАННЯМ БІЛОЇ КНИГИ про методи праці совєтського пропаґандивного дезінформаційного апарату, Державний департамент ЗСА опублікував також список совєтських шпигунів розкритих і висланих з країн Заходу за шпигунську діяльність від січня 1980 до вересня 1981 року. У список попали 161 особа. При тому Державний департамент пробує схарактеризувати теперішню працю совєтської розвідки, кажучи, що тоді коли у сімдесятих роках совєтські дипломати і шпигуни займалися виключно шпигунською роботою, тепер всі вони використовують також леґальні методи в поодиноких країнах для спрямування політиків і народних мас у московське русло. Особливо інтенсивно вони діють в країнах третього світу — нав'язують зв'язки з політичною опозицією, фінансують діяльність ліберальних молодечих організацій, підтримують фінансово й іншими засобами демонстрантів проти атомової зброї тощо. В інформації навіть подається список держав, з яких були викинені совєтські шпигуни.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН ПІДПИСАВ 14-ГО жовтня ц. р. закон на підставі якого 2,1 мільйона військовиків отримають підвишку платень на 17 відсотків. Президент при тому відмітив, що одним з його головних завдань є підвищити мораль і якість збройних сил З'єднаних Стейтів Америки, а це можна осягнути тільки тоді, коли офіцерський склад і вояки будуть відповідно винагороджені і не будуть покривджені в порівнянні з цивільним господарським ринком. На цю ціль Пентаґон витратить ще в цьому році 4,5 мільйона долярів, а підвишка ввійшла в життя від першого жовтня ц.р., тобто від початку нового фіскального року.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ ДЛЯ ЗАКОРДОННИХ зв'язків також відкинула голосами 9 до 8 пропозицію Адміністрації президента Роналда Реґена продати Савдійській Арабії радарні літаки типу АВАКС. Деякі члени цієї комісії змінили в останній хвилині свою думку, як наприклад, сенатор Леррі Пресслер, республіканець з Південної Дакоти, який виступив в користь цього 8,5 більйонового продажу, але противники цієї пропозиції Уряду все таки перемогли. Президент і урядові чинники, не зважаючи на неґативний вислід голосування на згаданій комісії і в палаті Репрезентантів, надіються на позитивний вислід голосування в Сенаті вже в найближчому майбутньому. Крім того в урядових колах панує думка, що Адміністрація все одно може продати літаки Савдійській Арабії, навіть у випадку повного спротиву обидвох палат Конґресу.

У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ РОЗПОЧАЛИСЬ „ПОТАЄМНІ", тобто не розголошені засобами масової інформації переговори між страйкуючими вчителями публічних шкіл і Радою шкільництва та виховання. Між іншим, страйкуючі вчителі взяли масову участь в демонстрації влаштованій профспілкою контролерів цивільного летунства під час перебування у цьому місті президента Роналда Реґена. Деякі демонстранти, зокрема контролери, викрикували гасла: „Він (тобто Президент) не є добрий, треба відіслати його до Голливуду!" Президент, очевидно, не чув цих криків і без жадної перешкоди виголосив свою промову про справи закордонної політики в готелю Белвю Стратфорд. В останньому часі філядельфійські вчителі дістали моральну підтримку від АФЛ-КІО, найбільшої робітничої профспілки, яка заповіла цілоденний страйк на 28-го жовтня, якщо до того часу не буде полагоджена справа договору з вчителями.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 65¢ a month. Change of address — 50¢. Make checks or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to "Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

P O Box 346 Jersey City N J 07303

Хто сіє вітер...

Одним з найбільш переконливих і промовистих виявів суспільної волі і думки є публічні виступи, маніфестації, віча. Одначе — це тільки одна сторінка масових суспільних виступів. Друга — це та, що вони дуже часто падають жертвою демагогів і шарлятанів, а не раз навіть стають інструментом у руках клік і груп, які аж ніяк не мають на увазі суспільного добра, ані не є виявом публічної опінії.

Власне такими є завжди організовані, або аранжовані Совєтським Союзом і його симпатиками та співробітниками в світі демонстрації й виступи, за якими група спеціялістів вміло маніпулює громадою. Саме тепер, як це вже не раз бувало, Москва розвиває кампанію за мир і проти зброєнь. Мир загрожений хіба тільки Москвою, або котримсь із її сателітів, який виконує її волю, бож західні держави, а в першу чергу ЗСА ані не хотять, ані не здібні організувати війну. Тож Совєтський Союз робить це так: насамперед вмовляє в людей, що „Вашінґтон готовить війну", а, вмовивши в них таку брехню, розпочинає проти неї пропаґандивну кампанію. Є це своєрідне совєтське „червоне перпетуум мобіле". Коли ж ідеться про зброєння, то вже кожен, хто хоче, знає про це правду. Совєтський Союз у багатьох відношеннях „догнав і перегнав" західній світ у зброєннях, він має більше танків, як всі інші великодержави взяті разом, він ракетами насичує окуповані терени і тепер чинить ґвалт, щоб інші не зброїлись. Москві так дуже не хочеться втратити ті всі переваги, що вона їх тепер має і тому ті кампанії проти зброєнь, відбуваються під дивним принципом: коли СССР зброїться, то це не загрожує мирові, коли будь-хто інший зброїться, то це загроза для миру.

Мир, очевидно, велика ціль у житті народів та тверда підстава їхнього розвитку і здобутків. Одначе кампанії миру, запрограмовані Москвою зі зовсім іншою ціллю як змагання до миру, це — звичайний глум і груба спекуляція великими вартостями та прагненнями людей.

Саме той глум так дуже пробивався через промови й різні виступи, пропаґандивний галас і метушню потужної маніфестації, яка відбулася в столиці Західньої Німеччини, Бонні, в суботу, 10-го жовтня. Виступ чверть мільйона людей має свою вагу й свою вимогу. Але ця вага й вимога можуть бути також неґативного значення.

З великим признанням треба підкреслити, що в обличчі російського імперіялізму, який загрожує цілій Західній Европі, західні німці не шукають реваншу за останні програні дві світові війни, ані не думають творити відплатних, ревіндикаційних союзів, але в новій дійсності шукають нових шляхів до розв'язки своїх важких проблем. Велика частина німців, яка маршувала в колонах за мир 10-го жовтня — це люди доброї волі. Але за їхніми плечима вганялися совєтські аґітпропи, замасковані та явні аґенти, „полпреди" і інші служилі люди, які не мають ані права, ані мандату заступати будь-кого, бо вони тільки виконують доручення своїх московських зверхників. Власне ця могутня маніфестація показала, як можна маніпулювати людьми.

Промовляли на маніфестації різні німецькі достойники й прості люди й промовляли проти ЗСА, проти капіталізму, проти свого, німецького уряду й держави. Промовляли і забували, що ніхто інший, а тільки Совєтський Союз тримає в Східній Німеччині 300,000 армію, що він перерізав Німеччину „муром ганьби" у Берліні, а поза Берлінім кольчастими дротами, засіками, міновими полями й електричним струмом смертельної натуги. І тому ця маніфестація була глумом.

Але чому дійшло до такого? На це відповідь проста. Вистачить глянути на сторінки вільної німецької преси в Західній Німеччині, послухати виступів німецьких діячів, щоб зрозуміти в чому корінь лиха. Щодня безчисленні органи західньонімецької преси цькують проти ЗСА і атакують американську дійсність. Провідні західньонімецькі ліберальні критики накидаються на американських лідерів не з метою поліпшити діло, а з метою „проїхатися" по них і в ефекті постає атмосфера недовір'я до ЗСА, від якого ще тільки крок до ненависти.

Ще більше замішання викликує так звана східня політика Бонну та постійний наголос на господарську співпрацю з Москвою. Німецька громадськість не розбирається, де є дипломатична гра, а де справжня ціль і поволі приходить до висновку, що СССР є зовсім у порядку, що з ним треба співпрацювати, а тільки ЗСА ставлять цьому перешкоди.

Роками сіяли німецькі творці публічної опінії й звичайні бессервіссери вітер, а тепер збирають бурю. Бурю, яка перевалюється їм тепер понад головою, бо атакуючі вже тепер не обмежуються до Реґена і Гейґа, Картера і Бжезінського, а вдаряють в канцлера Шмідта і в інших західньонімецьких діячів, вдаряють по західньонімецькій системі. Що створено трудом і генієм мільйонів німців після Другої світової війни, ті, які тепер користають з того, вдаряють по ньому. І ті, що сіяли роками вітер, збирають тепер бурю.

Іван Кедрин

СКЕЛЯ, ЩО ПІДТРИМУЄ НАЦІЮ

„Ти є скала (Петрус) і на цій скалі я побудую Церкву свою" — і близько дві тисячі років тому побудував Христос Християнську Церкву, яка від близько тисячі років є духовою підвалиною, є фундаментом української нації. Така думка наче автоматично мусила насуватися усім присутнім на ювілеї 25-тиріччя Стемфордської Епархії у неділю, 11-го жовтня 1981 року. Це було величаве українсько-церковно-релігійне свято, величава маніфестація, так що коли в українській громаді в Америці існує тепер розгардіяш, існує пустка у громадсько-політичній верхівці, то не все в цій нашій громаді зле: є ще чинник, який — творчий, конструктивний, самим своїм характером і своєю месіяністичною вірою протилежний усім деструктивним силам.

Святкування 25-тиріччя Стемфордської Епархії не було місцевою імпрезою, не було теж імпрезою суто релігійною. Загальноукраїнський і громадський характер тієї маніфестації підкреслив участь такої кількости ієрархів Української Католицької Церкви, яку ледве охоплював будь-котрий з переведених Синодів. І невідомо, чи на першому місці поставити у тому святкуванні величню Архиєрейську Богослужбу, до якої станули 32 члени ієрархії, — чи оглядини щораз багатшого й більш імпонуючого музею під проводом професора Василя Ленцика, чи бенкет з його прегарними виступами-промовами Владик. Центральною особою усіх цих святкувань був відпоручник і права рука теперішнього Папи Івана Павла II, Кардинал Владислав Рубін. Його присутність і його промова — це не був такий собі відокремлений випадок. Коли пригадати, що ще так недавно деякі наші люди зі світського патріярхального руху громи кидали на Східню Конґреґацію, як ніби найбільшого ворога і шкідника Української Католицької Церкви, то сама присутність на цій церковно-національній маніфестації нового префекта Східньої Конґреґації і виголошення ним на бенкеті унікальної промови чистою українською мовою треба вважати чудом. Це був ще один доказ, що світом керує Вища Сила, яка в хвилинах упадку, духової розтічі, знеохочення до громадської праці чи навіть розпачу патріотів, які дивляться на розвал наполегливої праці десятки років, у цей час Вища Сила присилає до української громади в Америці людину, яка серед теперішньої громадської темряви стала наче світлом-рефлектором. Кардинал Рубін не тільки приніс благословення від Святішого Отця і приречення, що Українська Католицька Церква буде надалі під опікою Апостольської Столиці, буде кріпшати і розвиватися, але й бажав українському народові і його батьківщині Україні волі і можливости свобідно плекати свій релігійно-національний культ. Це було чудо, коли єпископ Стемфордської Епархії, Владика Василь Лостен, який біля 30 років тому дещо з резервою ставився до прибулих з Европи „діпістів", тепер наприкінці своєї подивуґідної релігійно-патріотичної промови на бенкеті заінтонував „Боже Великий, Творче всесвіту" і кількасот учасників бенкету відспівали цю чудову пісню. Який жаль, що не було між присутніми покійного автора слів і мелодії тієї пісні Романа Купчинського, — який це був би тріюмф цього стрілецького барда!

І насправді невідомо, чи ґратулювати Владиці Василеві Лостенові більше за його організаторський талант, який зумів перевести так величаво цей ювілей своєї епархії, чи подивляти відгук, що його знайшов у світських і духовних колах його заклик відзначити той ювілей своєю присутністю. Митрополити Української Католицької Церкви з ЗСА і Канади, Владики всіх трьох епархії цієї Церкви в ЗСА, Владики з Канади, із близького Торонто й із дуже далекого Едмонтону, митрополит-архиєпископ архидієцезії Піттсбурґу, Апостольський нунцій в Об'єднаних Націях, єпископ з Кемдену, єпископ з Пассейку, єпископ з Парми, єпископи-помічники з Роквілу, Гартфорду і Менчестеру, новопризначений єпископ-помічник з Філядельфії протоєгумени монаших чинів, монсеньйори, ректори і лектори — і багато-багато інших духовників, монахів та кількасот представників українських центральних установ і організацій взяли участь у тому ювілеї, господарем якого був Владика Василь Лостен. Автор цих рядків уже не раз звертав увагу, що в майбутній українській громаді, за яких 25 чи й більше років, коли вимре вся сучасна, і може, й наступна ґенерація, на першому місці тривко й непохитно залишиться Церква.

Присутність великого числа американських духовників-владик латинського обряду наказувала вплітати англійську мову в Богослужбу й бенкет. Але характер того стемфордського свята був виразно й безперечно українським. Мотивом куртуазії треба пояснити, що репрезентант Блаженнішого Архиєпископа Патріярха і Кардинала Йосифа, його коадьютор Архиєпископ Мирослав Любачівський виголосив по-українськи тільки привіт від Кардинала-Патріярха та всю решту промови — по-англійськи. Заля оплескувала його заяву, що найщасливішим періодом в йо-

(Закінгення на стор. 5)

„ЩОБ ВИ НЕ ВІДРЕКЛИСЯ ВІРИ"

(Промова Кардинала Владислава Рубіна на відзначенні 25-річчя заснування Української Католицької Епархії в Стемфорді, Конн)

Як посланець Євангелія миру і той, якому Святий Отець Папа Іван Павло II доручив опіку над Католицькими Церквами Сходу, з радістю прийняв я запрошення Преосвящених Владик, щоб відвідати українців у Канаді та в Північній Америці. Так, отже, взяв я участь у світлих торжествах з нагоди 25-річчя встановлення Митрополії для вірних українців у Канаді, з якою то річницею зв'язана і двадцятип'ятилітня пастирська діяльність Високопреосвященного Митрополита Максима і тридцятиріччя від дня його єпископських свячень. В часі цих святкувань зазнало моє серце багато радости й утіхи з того приводу, що міг я ствердити наочний ріст і розквіт Української Церкви в Канаді.

А нині моя радість далі збільшується, бож маю щастя брати участь у святковому торжестві Стемфордської епархії, що то на чолі зі своїм Преосвященним Владикою Василем бажала відзначити 25-річчя її оснування. Отже ж бо, дня 15-го грудня 1956 року, Святий Отець Папа Пій XII оснував нову Апостольську Екзархію з осідком у Стемфорді, виділивши її з розлогої тоді Філядельфійської Архиепархії. Не повних два роки згодом той же Вселенський Архиєрей, дня 1-го листопада 1958 року, підніс цю екзархію до рівня епархії, що увійшла в склад новоствореної Філядельфійської Митрополії для українців у ЗСА.

Вже в 1884 році вуглекопи зі Шенандоа в Пенсильванії написали листа до Львівського Митрополита Кардинала Сильвестра Сембратовича і просили його зі сльозами прислати їм священика. Митрополит ще того самого року вислав сюди Отця Івана Волянського, який незабаром збудував тут першу українську церкву під опікою святого Архистратига Михаїла. Так ото місцевість Шенандоа стала релігійним і народним осередком, тут почав появлятись і перший український часопис на американській землі. Побожний народ унезабарі спорудив власними руками і з особистих пожертв нові й справді красиві храми Божі у Гейзлтоні, Кінґстоні, Олифанті, Міннеаполісі. А в 1894 році було тут уже 30 священиків, 26 із Закарпаття та чотири з Галичини. Тим священикам і вірним бракувало ще тільки власного єпископа, який очолив би їхню церковну громаду, щоб ця громада стала повною Церквою.

Вселенський Архиєрей Святий Папа Пій X вже в 1907 році назначив отця Сотера Ортинського, ЧСВВ, першим єпископом для українців у ЗСА. Єпископська хіротонія відбулась дня 12-го травня у Львові, а довершив її слуга Божий Митрополит Андрій.

У тих перших роках розбудови церковного життя не бракувало усіляких, навіть великих труднощів. Але ревна праця єпископа і його священиків дала внезабарі гарні успіхи. Апостольська Столиця, вже в 1913 році, встановила окрему українську Екзархію, що й стала наріжним каменем для тієї великої і славної будови, що нею є нині українська церковна провінція, тобто Митрополія в Америці. Ріст Церкви швидко позначився помітним числом Божих храмів. За життя єпископа Ортинського нараховували вони 296 церков в яких служило 220 священиків, які своєю душпастирською діяльністю охоплювали півмільйона вірних. На жаль, ревну апостольську діяльність першого Владики припинила його несподівана смерть, 22-го березня 1916 року. Але вже в 1924 році Апостольська Столиця назначила нового єпископа в особі Преосвященного Константина Богачевського, єпископські свячення якого відбулись у Римі, дня 15-го червня 1924 року.

Українська Церква в Америці не могла б осягнути такого буйного росту без правдиво апостольської праці монаших Чинів, між якими треба назвати отців Василіян і Отців редемптористів, а також Чин Братів Менших східньої вітки, Монахинь Василіянок та Сестер Служебниць, Сестер Місіонерок та Найсвятішого Серця Ісуса і Марії. На допомогу Церкві станули й ряди світських апостолів, що повели працю церковних братств і товариств, а передусім високо піднесли ту ділянку світського апостольства, якою є добра католицька преса.

Всі ці ділянки світського апостолування були й лишились спільні для всієї Митрополії, але велика їхня частина була завжди окрасою Стемфордської епархії, відколи першим епархом Стемфорду став Владика Амврозій Сенишин.

Від чотирьох років править Стемфордською епархією теперішній її єпископ преосвященний Владика Василь, що прийшов сюди з Філядельфії, збагачений досвідом у душпастирських завданнях спочатку як священик, а згодом як єпископ-помічник. Це він у 1976 році очолював український Евхаристійний комітет, який немало спричинився до під-

(Закінгення на стор. 5)

З господарського життя

Секретар внутрішніх справ ЗСА Джеймс Вотт відмовився передати підкомісії Палати Репрезентантів у Вашінґтоні урядові документи про перебирання канадським урядом частини власности американських громадян, особливо в галузі нафтової і енерґетичної промисловости. Серед тих документів — не лише описані методи та поодинокі факти такого перебирання, але також запропоновані протизаходи з американського боку, як з боку приватних так і з боку державних чинників. Канадизацію енерґетичного промислу уряд прем'єра П'єра Трудо переводить наполегливо й заповів її приспішення ближчим часом. Політика канадизації відноситься до всіх чужих капіталів, але на ділі вона вдаряє найсильніше по американцях. Рішення Уряду президента Реґена не подавати тих документів до вгляду членам підкомісій та її найманим працівникам умотивоване намаганням Уряду не допустити до публікації інформацій про ті кроки, що в тій справі хоче робити Уряд і пропонуватиме робити приватним фірмам і поодиноким людям.

Перших десять днів у жовтні — це був час впровадження на ринок нових моделів трьох великих американських продуцентів автомобілів: Дженерал Моторс, Форд, Крайслер. Остаточні статистичні дані виявили несподіваний спад попиту на ті вироби американського автомобільного промислу. Спад цей осягнув 34,7 відсотка в порівнянні з таким самим часом минулого року. Якщо продаж нових автомобілів радикально не піднесеться у найближчому часі, то американська автомобільна промисловість знайдеться у небезпечній ситуації. Не зважаючи на всі спроби, рекляму й усілякі грошові заохочення американський консумент не довіряє американському автові.

Згідно з американським законом, уряди ЗСА зобов'язані створити високу резерву нафтової ропи, яку названо стратеґічною резервою, бо запляновано вона як засіб у випадку збільшених оборонних потреб і великих недоборів на нафтовому ринку. Савдійська Арабія, головний і найбільший продуцент нафтової ропи у вільному світі, запротестувала проти тих американських заходів. Але тепер сама приступила до створення таких резерв на ще більшу скалю, як американська. Місця переховування тих савдійських резерв будуть засекречені, про американські, пише преса та ще й для кращої інформації подає докладні мапки про їхнє положення — вони будуть спеціяльно забезпечені перед масивними бомбовими атаками, а їхня величина — 1,5 більйона барилок.

Міжнародна атака проти ІБМ, найбільшої американської і світової фірми компюторів і бюрових машин, принесла перші наслідки. В третьому кварталі цього року прибутки тієї кампанії впали на 21,6 відсотка. Аналітики цієї компанії, як і зовнішні спостерігачі підкреслюють, що спаду прибутку вони загально сподівалися, але такого великого — вони не сподівалися. Джон Р. Опел, президент ІБМ пояснив, що причиною спаду продажу і прибутків була підвишка вартости доляра, а тим самим зріст ціни американських продуктів. Одначе інші аналітики зразу це заперечили, підкреслюючи, що підвишка ціни доляра могла тільки частково відбитися в спаді, а позатим були інші глибші причини. Дотепер ІБМ не зазнавали спаду від свого заснування, тобто від 1951 року. Малий спад був в четвертім кварталі 1979 року, який спричинили очікування на обнижку цін.

Боротьба великих летунських компаній за їхнє перетривання поширюється. Після американських фірм прийшла черга на англійські. Бритиш Ейрвейс проголосили свої пляни для великих скорочень. Ці пляни йдуть у двох напрямах: радикальне зменшення числа працюючих, бо аж на 9,000 осіб, а крім цього замороження висоти платень. Так само в пляні є скорочення й зменшення міжнародних рут, зокрема менш прибуткових. Плян скоротити число працюючих і заморозити висоту платень і заробітків на один рік викликав рішучий спротив з боку англійських профспілок. Бритиш Ейрвейс є державною власністю і за лейбористського уряду профспілки мали в тій фірмі великий голос. Тепер керівництво заявило, що без замороження висоти платень і зменшення числа працюючих воно не бачить можливости зберегти фірму від упадку.

Процес перепродажу американських уділів в канадських енерґетичних фірмах прибирає на силі. Велика американська нафтова компанія, одна з оригінальних нафтових велетнів, прозвана „сім сестер", Сан компанія погодилася продати 25 відсотків своєї канадської філії провінції Онтаріо. За тими 25 відсотками мають піти ще — 26, які Сан, згідно з канадськими законами про канадизацію плянує також продати канадським власникам. Прем'єр провінції Онтаріо консерватист Вілліям Дейвіс з признанням висловився про цей вчинок американської компанії, яка добровільно відпродала частину своєї власности, не чекаючи на натиск з боку канадських чинників.

Олександер Татомир

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИСТИЧНИЙ РУХ

I

На весні 1981 року у ЗСА появилася друком документальна книга про міжнародний терористичний рух, тісно пов'язаний з Москвою п. з. „The Terror Network" — The Secret War of International Terrorism, by Claire Sterling Holt, Riwehard and Winston, Readers Digest Press, New York, 1981, pp. 357.

Цю дуже актуальну книгу цього року опубліковано у кількох країнах вільного світу, як у Франції, Німеччині, Великобританії, Італії, Еспанії, Австралії та Мехіко.

Клер Стерлінґ — це відома американська кореспондентка, що від 30 років живе в Італії та постійно звітує про події в Европі, Африці, та Середньому Сході в поважних американських журналах, як ось: „Ню Йорк Таймс Маґазін", „Лайф", „Рідерс Дайджест", „Гарперс" і т. п. Від 1970 року її політично-аналітичні статті поміщує: „Вашінгтон Пост" та „Інтернешенел Гералд Трибюн".

Під диктатом Москви

Авторка на основі багатої літератури, численних опитів компетентних чинників у десяти різних країнах та після познайомлення з усіма доступними їй джерелами й судовими протоколами, сміливо розкриває засекречену діяльність міжнародного тероризму, що його під сучасну пору майже всеціло репрезентує лівий напрямок, який посередньо, чи прямо інфільтрує, фінансує та максимально використовує для своїх ґльобальних цілей Москва.

Коли уряди зацікавлених держав, у надмірній обережності та боязливості, щоб уникнути внутрішніх і міжнародних ускладнень, промовчують дійсні причини та перводжерела терористичних актів, тоді безборонна жінка, що живе в одному із найбільших осередків світового тероризму, не зважаючи на особисту безпеку, подає назви терористичних банд, імена їхніх провідників, терен їхнього діяння, тісний зв'язок між численними революційними групами, прізвища заможних і впливових захисників, джерела фінансового забезпечення, техніку терористичних нападів та вказує, хто цим усім керує і капіталізує на свою користь. Авторка підкреслює, що до хвилини появи її книги ні один уряд не мав цивільної відваги натаврувати Москву за керівну ролю в організації терору.

Великою заслугою Клер Стерлінґ є те, що вона переконливими фактами зрушує сумління провідних людей вільного світу та заставляє їх до протидії. Не можна зволікати з самообороною тоді, коли висококваліфікований, супермодерно озброєний й основно індоктринований ворог не втрачає часу, щоб знищити нас під могутнім захистом хижацької Москви. Його ціллю є дестабілізація вільного світу, зокрема Европи, та зруйнування свободолюбної демократичної системи.

Треба бути вдячним авторці, що вона авторитетно підтверджує те, що українці вже довгі десятки років стараються довести до відома Заходові про смертельну загрозу московського большевизму. Вона будить подив глибоким знанням природи московського комунізму та його намагання за посередництвом усіх засобів, включно з терором, при співпраці лівих та інфільтрованих правих напрямків, добути панування над світом. Зміст книги є важливий для наших дальших визвольних змагань і з ним повинні познайомитися не тільки провідні люди, але й все свідоме українське громадянство. Тому, що багато наших земляків з різних причин не матиме змоги прочитати цю незвичайну книгу, вважаю доцільним, хоч коротко, передати її зміст. Роблю це ще й тому, що в епілозі твору московський дисидент проф. Сахаров говорить про українців. Його коментар вимагає рішучої та об'єднаної реакції нашої спільноти.

„Сітка терору" складається з прологу, 16 частин, епілогу, пояснень з джерелами, бібліографії, індексу та 8 сторінок знімок грізних терористів минулої декади.

Червоний тероризм

У прolозі авторка наголошує, що пише тільки про домінуючий в 70-тих роках терористичний рух лівого напрямку, який звуть червоним, бо правий — інакше чорний, вже давніше послаб і заникає. На міжнародному форумі ці два рухи часто співпрацюють із собою. Між терористами обидвох напрямків у практиці немає основної різниці. Клер Стерлінґ не збирається відповісти на складне питання, коли терористичне насилля може бути виправданим. Оставляє це до вирішення читачам.

Тероризм є продовженням війни іншими способами, які є безпечніші, менше коштовні та успішніші, як ось масакра кількома палестинцями й німцями 11 ізраїльських олімпійських змагунів (1972 р.), схоплення терористами у Відні 11 арабських міністрів нафти 1975 р.) вбивство німецькою фракцією Червоної Армії західньонімецького індустріяліста Шляєра (1977 р.), вбивство Червоною Бриґадою провідника християнської демократичної партії в Італії Мора (1979 р.) і т. п.

Десятки тисяч терористів з чотирьох континентів вишколюються в численних таборах Куби, Альжиру, Лівії, Сирії, Ливану, Південного Ємену, Східньої Німеччини, Мадярщини, Чехо-Словаччини, Болгарії, Північної Кореї та Совєтського Союзу. Терористи одержують масову кількість зброї, користають з окремих санктуарій для втікачів, послуговуються модерною розвідкою, дипломатичною обороною в ОН і т. д.

В чергових 16-ти частинах книги авторка спершу коротко з'ясовує, як дійшло до Декади Страху ч: 1 (1970-80.). Покоління, народжене після II світової війни, під впливом комуністичної пропаґанди з університетських катедр, безідейного лібералізму керівної верхівки та масової достави наркотиків, у 1968 р. проголосило війну естаблішментові хоч коротким та нагальним виявом сили, що загрожував хаотизацією життя в багатьох державах світу. Але як швидко він спалахнув, так і негайно він погас. На кожних 10 бешкетників, 9 відійшло, а ті, що стали ними „з покликання" легко відшукати себе.

Куба — розсадник тероризму

Ще в 1964 р. московське Політбюро рішило збільшити на 1000 % видатки на терористичну акцію за границею. Розвідка всіх держав комуністичного бльоку включилася в рекрутовання з цілого світу шпигунів і інфільтрацію лівих терористичних рухів.

(Продовження буде)

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Благословенна будь, о мово рідна,
Препишний раю мій у світі цім!
Душа моя, навік тобою плідна,
У захваті палає неземнім
Рясними квітами жаркого слова...

Плекаю їх, розкішні квіти слова,
Душі моєї образи святі,
Єдину втіху у моїм житті,—
Той мій квітник, що зветься—рідна мова!

С. Черкасенко

Рік III. ЖОВТЕНЬ 1981 3/10/

Ставлячи підвищення мовної культури й упорядкування правописної справи на центральне місце в „МПМ", уважаємо своїм почесним обов'язком відзначити цього року 50-річчя знаменної події в розвитку української мови, а саме перше видання книжки проф. Олекси Синявського **Норми української літературної мови** *(Харків—Київ 1931). Цю свою працю Синявський присвятив українському вчительству, уважаючи, що школа—це місце, де в усіх народів сформовувалася і кристалізувалася літературна мова.*

Норми *Синявського—це твір під кожним оглядом фундаментальний і епохальний у розвитку сучасної української літературної мови. Хоч, видаючи його, Синявський мав на увазі дати вчителям передовсім практичний підручник, він побудував його на наукових основах і на глибоко обдуманій концепції літературної мови та її найсутніших прикмет, які повинні стати основою її кодифікації. Глибокий підхід Синявського до мовних явищ опирався на його всебічному знанні мовних явищ і довголітніх дослідах, у висліді яких він опублікував ряд мовознавчих праць.*

Зразу після української національної революції в 1917 р. він став провідним діячем у праці над нормуванням української літературної мови. Справу нормалізації мови Синявський розв'язав так, що з надбань своїх попередників він вибрав найтривкіші й непроминальні елементи. На основі традиції української літератури і низки мовознавчих праць він зумів знайти синтезу між т.зв. народною мовою і мовою книжною та сформувати норми, які й досі актуальні. Треба також згадати про великі заслуги Синявського в нормуванні українського правопису. Він був одним із провідних учасників правописної конференції у Харкові 1927 року та дальших нарад, що дали нам остаточно систему „харківського" правопису 1929 року.

Але, на жаль, невсипуща творча діяльність Синявського так, як і інших видатних мовознавців 1920-их років, була брутально припинена сталінським терором. У 1934 р. Синявського заарештовано й вивезено на заслання, де він і помер три роки пізніше. Його твори так, як і твори інших провідних науковців і письменників „розстріляного відродження", проголошено „шкідницько-націоналістичними", усунено зі шкіл, бібліотек та книгарень і навіть заборонено їх цитувати.

Але, наче наперекір більшовицькому теророві, ідеї Синявського та його **Норм** *не загинули. Як ствердив проф. В. Сімович у передмові до другого видання цієї праці (Львів 1941 р.), досліди і думки Синявського залишили свій слід у тих шкільних підручниках, автори яких бралися до їх укладання після того, як* **Норми** *проф. Синявського не можна було вже ніде дістати. Автори цілими пригорщами черпали з* **Норм**, *не згадуючи, очевидно, ні словом про їх автора.*

Після десталінізації, коли „реабілітовано" деяких діячів науки й літератури, також ім'я Синявського появилося на сторінках київських мовознавчих видань, де цитують його думки про закони української ортоепії. **Українська радянська енциклопедія**, *подаючи коротку довідку про Синявського, очевидно, ні словом не згадує про його арешт та заслання. Все таки прикажчики, що наглядають за русифікацією української мови, не перестали вигукувати проти українських мовознавців 20-их і початку 30-их років, у їхньому жаргоні „буржуазних націоналістів", які „хотіли відірвати розвиток української мови від спільних шляхів розвитку з братньою російською мовою" (І. К. Білодід, Вступ.* **Сучасна українська літературна мова.** *К. 1969, стр. 22).*

Наше завдання в вільному світі викривати й засуджувати цю досі ще живу сталінщину в мовознавстві і русифікаторським заходам на батьківщині протиставити нашу посилену працю над підвищенням знання рідної мови та над прищеплюванням любови до неї серед молодого покоління.

НАШІ МОВОЗНАВЦІ ПІД ОБСТРІЛОМ

Українська мова і література в школі, щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти УССР, в березневому випуску 1981 р. підняв крик тривоги з приводу виступу деяких наших мовознавців і журналістів проти русифікації України.

Під обстріл якогось Б.М. Вересая в статті „Проти буржуазних „теорій" про розвиток сучасної української літературної мови" попали: Ю. Перфецький, О. Ісаченко, Р. Кухар, В. С-ко, Л. Полтава, В. Чапленко, П. Ковалів і газета *Свобода*.

Поклонник брежнєвської доктрини про „радянський народ" як нову історичну спільність людей і про особливу важливість російської мови як мови спілкування всіх народів СССР, Вересай з люттю нападає на всіх „буржуазних націоналістів", які обороняють українську мову перед наслідками цієї доктрини.

Так, отже, він атакує Ю. Перфецького за його побоювання, що „виникнення слів, які відображають новий побут і соціалістичну культуру, спричиняються до злиття обох мов в одну російску мову". Не згадуючи, в якій праці Перфецький висказав „всупереч здоровому глуздові" думку, що наслідки взаємодії обох мов корисні тільки для російської мови, Вересай в полемічному запалі викрикує: „Ось до чого договорився пан Перфецький"! і в довгих тирадах розводиться над тим, як українська мова за радянського часу безмежно збагатилася в усіх аспектах свого розвитку.

У дальшій полеміці Вересай накидується на О. Ісаченка за його статтю „On 'Have' and 'Be' languages (A Typological Sketch) у кн. Slavic Forum: Essays, in linguistics and literature, Mouton. The Hague—Paris, 1974., в якій Ісаченко на основі мовних конструкцій з дієсловами „*мати*" і „*бути*" доказує, що українська і білоруська мови типологічно відмінні від російської мови.

На Романа Кухаря сердиться Вересай за його статтю „Процес поступової совєтизації (русифікації) української мовної культури в Україні", опублікованої в часописі *Визвольний шлях*. Не перебираючи в словах, Вересай обкидує лайкою Кухаря за його твердження, що в СССР ламають найосновніші закони мов народів, зокрема української мови, і перелицьовують їх на російський зразок.

В. С-ка лає Вересай за його думку про те, що російська мова і російська література є для українців не лише чужі, але просто ворожі.

Не подобається Вересаєві допис Леоніда Полтави „Мовна війна", поміщений у *Віснику* в 1974 р., в якому Полтава пише, (чи, за словами Вересая, „безсоромно заявляє"), що між українською і російською та білоруською і російською мовами існує мовна війна. Вересай докоряє Полтаві, за „брехливу заяву" про переслідування української мови в Україні.

Аж цілу сторінку в своїй недовгій статті присвячує Вересай „націоналістичним писакам", які вважають, що Т.Г. Шевченко погано знав російську мову, і „**паплюжать" його твори, написані російською мовою. До цих** „писак" Вересай зачислює В. Чапленка і П. Ковалева. Їхні твердження, на думку Вересая, „безпідставні" і вони повністю спростовані радянськими мовознавцями, такими, як Л. Булаховський і І. Білодід.

Багато місця відводить Вересай питанню про мови навчання в Совєтському Союзі. Для окозамилювання він раптом робить відхилення від цієї справи в своїй „вітчизні" і починає говорити про мовні справи „...в США, де буржуазні ідеологи широкорекламно говорять про ніби існуючі різні „свободи", немає жодної школи якоюсь іншою мовою, крім англійської..." Оцю витерту фразу, витягнену з білодідівського арсеналу, Вересай ужив, щоб відвернути увагу від жалюгідної лінгвіцидної ситуації в Україні.

З крикливою риторикою він накидується на „буржуазних ідеологів від мовознавства", які „хочуть підірвати, скомпрометувати в очах широкого загалу країн Заходу *успіхи* (підкреслення на-

(Продовження на стор. 4-ій)

Анатоль Вовк

Найновіший правописний словник

II

Проф. Чопик робить висновок, що „ні т. зв. *Словник Голоскевича*, ані тепер перевиданий,..словник, який можна назвати словником Ізюмова-Панейка-Рудницького, не розв'язали потреби ЗРЕВІЗУВАТИ правила українського правопису з 1929 року..." Він уважає, що треба опрацювати систематичні правила української транслітерації чужих слів, які дали б можливість такі слова „майже механічно" передавати нашої абеткою.

Ми вповні згідні з цією рекомендацією, але мусимо підкреслити, що такі заклики підношено вже багато разів і десятки років тому, але, на жаль, досі безуспішно. Тому Постійна Конференція Українських Студій, (ПеКУС), як форум науковців різних поглядів, має обов'язок продовжувати працю над студіями і упорядкуванням нашого правопису, яку вона започаткувала три роки тому окремою правописною сесією. (Бурхлива правописна дискусія, а навіть полеміка в пресі, яку ця сесія започаткувала, вимагає підсумування та висновків).

Порівняння правописних словників

У дальшому подамо деякі власні спостереження й думки про новий словник, підкреслимо його позитиви й негативи в порівнянні із словником Голоскевича (скороч. — Гол.) та вищезгаданим першим підсовєтським правописним словником (скороч. — ОСУМ). Вживатимемо скороту Пан. для словника за редакцією Панейка та скороту ІПР (словник Ізюмова-Панейка-Рудницького за Д.Б. Чопиком) для словника за редакцією Рудницького і Церкевича.

До позитивів ІПР треба зарахувати ці Панейкові відмінності від Голоскевичевого написання, які зберіг проф. Рудницький у своєму словнику. Вони такі: АННАЛИ (Гол.— анали, ОСУМ — аннали), АМАЛЬҐАМА (з араб.) (Гол. — амальгама), ГИМН (Гол. і ОСУМ — гімн), КАВЧУК (Гол. і ОСУМ — каучук), КОНВЕЄР (з англ.) (Гол. — конвайєр, ОСУМ — конвейєр), ЙОВ (Гол. — Іов), ЙОНІЗАЦІЯ (ОСУМ. — іонізація), ЙОРДАНЬ (Гол. — Іордан, ОСУМ. — Йордань), СПОРТОВИЙ (Гол. тільки — спортивний). Додатково треба схвалити ДЖЕРЗІ-СИТІ проти *Джерсі-Сіті* в ОСУМ.

Недавня правописна дискусія в українській пресі ЗСА та Канади показала, що багато наших філологів та працівників пера і культури уважають, що: 1) Нам *не слід поширювати розходження* між правописом діяспори та батьківщини в написаннях, в яких нема виявів російщення нашого правопису. 2) Нам *треба прийняти ті правописні зміни*, які зайшли в Україні за останніх 50 років (тобто від появи словників Голоскевича і Ізюмова), які не виявляють русифікаційних тенденцій режиму.

Примінюючи цей погляд до словника ІПР, позитивними треба уважати такі рекомендації, згідні з Гол., але різні від Пан.: АЛБАНІЯ (Пан. — Альбанія), БАР'ЄР (Пан. — барієр), БІЛЬЙОН (Пан. — біліон), БРАКОНЬЄР (Пан. — браконієр), КАР'ЄРА (Пан. — карієра), КОНЬЯК (Пан. — коняк), МІЛЬЙОН (Пан. — міліон), МІЛЬЯРД (Пан. — міліярд), ПОРТУГАЛІЯ (Пан. — Портуґалія), РЕЛЬЄФ (Пан. — релієф), СЕНЬЙОР (Пан. — Сеніор).

Зате словник ІНР, на жаль, не віддзеркалює погляду про потребу наближення двох правописів там, де нема політичної пресії. Він завертає до Голоскевича ці Панейкові написання, що були кроком у напрямі наближення. У таких випадках ми рекомендуємо правопис Панейка, а не ІПР. Це стосується слів (великими літерами подаємо правопис Пан. і ОСУМ, малими ж і в дужках — правопис Гол. і ІПР): АТЛАНТИКА (Атлантіка), АД'ЮТАНТ (адьютант), ВЕЛИКОБРИТАНІЯ (Великобрітанія), ЗАХІДНИЙ (західній), ІН'ЄКЦІЯ (інєкція), КОН'ЮНКТУРА (коньюнктура), КОН'ЮҐАЦІЯ (коньюгація), СХІДНИЙ (східній), ТРЕД-ЮНІОН (тредюньйон).

Як бачимо, за правописом Пан. і ОСУМ сполучень *-нью-* та *-дью-* вживаємо тільки для слів французького походження (де ці приголосні справді м'які), але не для слів латинського та англійського походження (де ці приголосні непом'якшені). Таке правило зовсім логічне.

Також не можемо погодитися з рекомендаціями словника ІПР щодо деяких *географічних назв*, яких правопис, як в Гол., так і в ОСУМ, є зовсім ясно калькою російського, а при цьому є нераціональним. Маємо на увазі англійські назви із словом New, яке *російська мова, а за нею Гол. і ОСУМ, передає як Нью*, зовсім не беручи до уваги автохтонної вимови цього слова, у якій звук *н* непом'якшений, так, що слово звучить майже як *Ну*. Нав'язуючи до підтекстової зауваги редакторів ІПР (стор. 792), ми уважаємо, що найвищим авторитетом постанов „харківського" правопису є не словник Голоскевича, а лише текст правил цього правопису, який текст тількищо недавно став доступним на еміграції (*Український правопис*, Видання перше, Державне В-до України, Харків, 1929). Там, у розділі про чужомовні не слов'янські географічні назви (стор. 77), написано: „...оскільки які чужомовні географічні назви ще не мають в українській мові сталих графічних форм (приклади: Відень, Рим, Париж, А. В.), то їх треба *транскрибувати по можливості з автохтонних (тубільних) назов*, а не з сторонніх джерел,..." (Підкр. моє, А. В.). Російський правопис, а за ним і радянський", цього правила не визнають, тому вони пишуть, всупереч автохтонній вимові, *Іспанія, Мексіка, Тегеран*, замість нашого правильного ЕСПАНІЯ, МЕХІКО, ТЕГРАН за правописом 1929 року. Отже пишімо: НЮ-ЙОРК, НЮАРК, НЮ-ДЖЕРЗІ, НЮГЕМПШІР, аж поки Академія Наук у *вільному* Києві не ухвалить іншого правопису.

А як пояснити те, що річка, яка пливе через українську територію, має в словнику ІПР (як і в словнику Гол.) чужу назву „Тісса", коли ж у підсовєтському словнику ОСУМ вона має споконвічну українську назву ТИСА? Ні, Голоскевичевого словника не можна механічно, безкритично наслідувати.

У кожному словнику, а ще й такого великого об'єму, як ІПР не можливо встерегтися від помилок, незважаючи на всі зусилля мовного редактора. Перелічимо важливіші з тих, що їх ми зауважили, на те, щоб їх можна було усунути при евентуальних перевиданнях.

1). Деякі помилки залишилися невиправленими із оригіналу фоторепродукованого словника. Так, напр., в реєстрі зайво давати діялектичні синоніми „вевірка" та „веврик" у додатку до літературних ВИВІРКА і БІЛКА. Слід теж усунути зайвий росіянізм „форсити" (хизуватися, хвалитися). Треба виправити ненормативний наголос (за Гол. і ОСУМ) *перекла́дач* і *перекла́дачка* на *переклада́ч* і *перекладачка́*. Ненормативні... також написання *деліріюм* (треба ДЕЛІРІЮМ, ДЕЛІРІЙ) та *дятель* (треба ДЯТЕЛ).

Апостроф у слові *В'ячеслав* зайвий за Гол., ОСУМ та іншими словниками (як теж на думку пок. мовного редактора „Свободи", Вячеслава Давиденка). Слово ЖИЖКА, це не „литка" як надруковано, а задній бік коліна, підколінні сухожилки. Крім того це слово вживається у множині.

2) Виглядає, що перших кілька сторінок словника не переходили коректи. Там принаймні 7 очевидних помилок, включно з неправдивою датою появи словника Ізюмова (надруковано 1941 р. замість 1931 р.) та написанням „Ірена", хоч в тексті рекомендується ІРИНА (так і в Гол. і в ОСУМ та в інших словниках).

3) В реєстрі знаходимо паралельні форми ДІН (як у Гол.) і ДОН (як в ОСУМ), але тільки ДІНЕЦЬ, хоч логічно було б і ДОНЕЦЬ (як в ОСУМ).

4) У додатку словника поплутано дві географічні

(Продовження на стор. 4-ій)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Пан **Й. Гарасим'як-Якимів** з Філядельфії пише: „З великим зацікавленням читаю „Мову про мову" і тішуся, що є люди, які хочуть охороняти нашу мову.

Питання п. Гарасим'яка стосуються до форм родового відмінка іменників чоловічого роду, які вживаються також у знахідному в. замість форм називного, напр., *писати листа, пришити ґудзика*. Пан Гарасим'як запитує: „Як у множині буде з цими листами й ґудзиками? Чи можна сказати *"писати листів, пришити ґудзиків"*?

В усіх граматиках сучасної української літературної мови правило вживання родового відмінка в значенні знахідного зформульоване виразно: у знахідному відмінку іменників чоловічого роду в однині у назвах живих істот закріпилася форма родового відмінка, напр., *бачу брата, орла, лиса*. Іменники чол. р., що означають назви неживих предметів, можуть мати й паралельні форми як у називному в., так і в родовому, напр., *урізав палець* і *урізав пальця; поламав віз* і *поламав воза* і т.д.

У *Нормах* О. Синявського є навіть такі приклади: *скінчив університет* або *скінчив університета, читав декрет* або *читав декрета*. Приклади, що їх Ви навели з якоїсь газети (треба *організувати комітетів*, татари *палили церков*) не правильні, бо іменники комітети і церкви — це назви неживих предметів.

Дякуємо за статтю „В Україні чи на Україні" Не можемо її помістити, бо вже дістали раніше статтю на таку саму тему.

Пан **Дм. Грушецький** з Рівер Ґров, Ілліной. Дякуємо за цінну статтю „Мене дратує". Про справи, що їх заторкуєте в своїй статті, будемо говорити в наступному випуску „МПМ".

М.

Пан **Михайло Кучер** висловлює деяке застереження щодо вжитку тлумачного словника як вирішального авторитету в мовних дискусіях. Безперечно, *Словник української мови* має деякі хиби, але ліпшого загальнодоступного авторитету нашої лексики ми не маємо. Щодо значення слів (семантики) *СУМ* в загальному задовільний, зате він менше надійний у відрізненні справді українських слів від слів „імпортованих" підсовєтськими літераторами із „старшобратської" мови. Якщо [illegible] слово не має в *СУМ* цитати з „дореволюційної" літератури, то до нього треба ставитися дуже критично, одначе слова *заскочений, заскочити* (когось) ніяк не можна вважати росіянізмами.

В дальшому п. Кучер ставить під сумнів правильність висловів „він *провів* молитву", священик *провів* Службу Божу", покликуючися на головне значення слова *проводити* в *Короткому тлумачному словнику української мови* (Київ, 1978). Але той же словник подає теж ще й інше значення цього слова: „*проводити що — здійснювати*", „*виконувати що-небудь*", ілюструючи це значення словосполученням — *проводити* нараду. Це значення можна застосувати і до молитви. А більший, 11-томовий *СУМ* пояснює одно із значень слова *відслужувати* як — „*проводити* богослужіння". Отже, виглядає, нема підстави заперечувати літературність наведених вище висловів. Очевидно, синонімні до них фрази „він *проказав* молитву" та „священик *відслужив* Службу Божу" не менше добрі, а навіть кращі.

Інж. **Сергієві Небожинському** дякуємо за слова признання для сторінки „МПМ". Він пише: „Читаю „Сторінку культури української мови" від початку до кінця. Повчальні і на високому рівні статті." Коментуючи в листі — статтю „Назви для автоводія" (ч. 2), п. Небожинський пропонує перекладати анг. назви full-size car, intermediate car як „велике авто" та „середнє авто", замість рекомендованого в статті *повнорозмірне авто* та *середньорозмірне авто*. Це, пише він, простіше і ясніше. Ми усвідомлюємо, що рекомендовані прикметники довгі та може трохи незручні в ужитку, але зате вони точні, а точність це один з критеріїв доброго терміна. Цикл статтей „Назви для автоводія" ставить собі саме за завдання давати читачеві добру технічну термінологію автомобільної справи. Як, напр., перекласти анг. речення This full-size car is rather small. Переклад: „Це велике авто радше мале" — дає нісенітницю, зате „Це повнорозмірне авто радше мале" — переклад ясний і задовільний.

Далі наш дописувач уважає, що такі слова як „*задник*", „*обтічний*", „*везло*" є немилозвучні, тому й небажані. Перші два слова не видумані автором статті, бо вони вже узвичаєні в нашій сучасній мові та в побуті. Слово *задник* має в *СУМ* аж чотири значення, з яких одно: „задня частина воза, гарби, і т. ін." можна поширити на автомобіль. Термін *обтічний* наведений в *СУМ* з позначкою *техн.* і пояснений як: „Який виявляє найменший опір зустрічному потокові рідини або газу (про форму літака, автомобіля і т. ін.)". Щодо пропонованого терміну *везло* для анг. vehicle (аналогічно до *кермо, стерно, гальмо* тощо), то він може й не зовсім задовільний, тому ми чекаємо на ліпші пропозиції. (Досі висловлені — „возило" та „возовик" не є ліпшими, як про це вже ми писали в „МПМ" 1/8/.)

Поділяємо думку п. Небожинського, що „не буде гріху впроваджувати в українську мову інтернаціональні слова, якщо вони підходять". Ми тільки ще додали б „і якщо вони потрібні". Так, отже, в автовій термінології ми апробуємо терміни: акумулятор, карбюратор, помпа, педаля, мотор (поруч — рушій), шасі. Все таки, воліємо український термін *обтічний* (три склади), як міжнародний (інтернаціональний) *аеродинамічний* (сім складів). Часом економія вислову важливіша, як інші аспекти терміна.

А. В.

З приємністю хочемо відмітити, що за час від останнього випуску „МПМ" ми дістали декілька листів від наших читачів, які заторкують низку мовних справ, що на деякі з них будемо відповідати окремими статейками в наступних числах „МПМ".

Зокрема справжню радість справив нам лист від п. **Б. Білинського** аж з далекої Бразилії. Його запит у справі правопису назви *Куритиба* піддав нам думку написати окрему довідку про правопис головніших північно- і південноамериканських географічних назв.

Пан **Василь Кострицький** з Філядельфії пише: „Починаючи з весни минулого року, я систематично збираю числа МПМ. Увага до культури нашої мови на чужині тішить мене і дає мені моральну підтримку".

З Вашого листа, Пане Кострицький, бачимо, що Ви глибоко уболіваєте над зневажливим ставленням великої кількости українців до рідної мови, і наводите причини цього прикрого явища. Занепад рідної мови в чужому довкіллі звичайно навіщує групи емігрантів і зарадити цьому тяжко, бо молоде покоління приймає мову країни свого народження за свою рідну. Ваша ідея працювати над темою „В обороні рідної мови" гарна, але знаємо з досвіду, що люди мало беруть собі до серця повчання й „моралізування". Кращі висліди може дати тільки дія: організовання гуртків плекання рідної мови, головно серед молоді, установлювання нагород для молоді за найкращі праці про українську мову тощо.

Усі слова, що їх подаєте в своєму листі як неправильні (*що* зам. *який, важко* зам. *тяжко*), прийняті в літературній мові.

Пан **Степан Кікта** з Клівленду, Огайо, наділив нас найщедрішими словами. Подаємо деякі винятки з його листа: „Найкориснішою частиною „Свободи" в практичному розумінні є її рідкісна сторінка „Мова про мову". Добре, що Ви її завели і провадите, хоч треба б давати її частіше. Вашу сторінку треба видавати щомісяця. Як читаємо в протоколі, Екзекутива УНС рішила відновити в „Свободі" щомісячні сторінки різних товариств. Можете мати задоволення, що служите найпотрібнішій справі..."

Дякуємо, Пане Кікта, за ласкаві слова заохоти і за Ваш ентузіязм. Як часто можемо видавати сторінку „МПМ", залежатиме від ентузіязму й підтримки читачів. Ви направду цікавитеся мовою, бо задали нам стільки питань, що відповісти на всі Ваші запити не вистачить місця в одному випуску „МПМ". Тому пробачте, що покищо візьмемо до уваги тільки частину слів, про які запитуєте.

Питання: Чи в літературній мові вживається слова *членкиня, членка* як відповідники до іменника чоловічого роду *член*?

У літературній мові вживається тільки одне слово *член* для осіб як чоловічої, так і жіночої статі. Напр., Любов Коленська *член* редакції газети *Свобода*.

Жемчуг — це слово в *Словнику української мови*, Київ, 1970-1980, (СУМ), зазначене як рідко вживане. Ліпше *перла, самоцвіт*.

Угольний камінь — наріжний камінь.

Прогулька — в сучасній літературній мові це слово вважається застарілим. СУМ рекомендує слово *прогулянка*.

Одержимий — означає людину, яка є в полоні якогонебудь почуття, пристрасти, настрою.

Рівнож — це польонізм. Його нема в словниках літературної мови. Замість нього ліпше вживати *також, так само*.

Юніор — спортсмен віком до 18 років, який бере участь у своїй віковій групі. *Юніорка* — жін. р. до *юніор*.

Прапорщик — це слово запозичене з російської військової термінології. *СУМ* пояснює його як „молодший офіцерський ступінь у царській армії". Українське слово — *хорунжий* (історичне) і *прапороносець*.

Вороженьки чи *воріженьки*? У літературній мові є обидві форми: „А тим часом *вороженьки* чинять свою волю". (Т. Шевченко). „Насудяться *воріженьки*". (Нар. пісня).

Азиль — пристановище, притулок.

Допускаємий — не вживається. *СУМ* подає слово *допустимий* у значенні можливий, дозволений. У деяких словниках є *допускальний*, але цього слова в *СУМ* нема.

Продаж, -у, чол. рід, і рідше вживане слово жін. р. *продажа, -і*. Слово *перепродаж /а/* не подане в словниках, але всі його складові частини згідні з правилами української мови.

Священнослужитель — СУМ подає для нього такі пояснення: „служитель релігійного культу (диякон, священик, єпископ) у православній церкві. Взагалі особа, що здійснює богослужіння." Дивує нас, чому це застаріле слово вкралося на сторінки нашої преси.

Монах — чернець.

Посох, -а те саме, що *патериця*, значення якої в *СУМ* подано як: 1. довга палиця, яку звичайно використовують для опори при ходьбі; 2. жезл як ознака вищих християнських та деяких інших священнослужителів, а також символ влади взагалі.

Щадник — ощадник (Словник О. Панейка - О. Ізюмова). *Ощадна каса* замість галицького *щадниця, ощаджувати* зам. *щадити*.

Мапа і *карта*. *СУМ* рекомендує слово *карта*.

Паломництво і *проща*.

Паломник і *прочанин, паломниця* і *прочанка*.

Духівництво і *духовенство, духівник — священик*.

Апостат і (частіше) *відступник, ренегат, перекинчик*.

Про інші слова, правописні справи та деякі іменникові відміни, які заторкуєте в своєму листі, будемо говорити в наступному числі.

Святослав Караванський

Війна словес або кожен Івась має свій лас

(3)

—Юрко! Неси пиріг до хати!
Юрась, річ ясна, РАД СТАРАТИСЬ...
Нема тут дивного нітрішки,
Що він ДО ТОГО ТОРГУ Й ПІШКИ.

Прийшли до Гриця на оселю,
А він НА БОЖІЙ ВЖЕ ПОСТЕЛІ...
Ще вчора хліб молов сестрі,
І враз—НА СМЕРТНОМУ ОДРІ.

—Навіщо, брате, впивсь АЖ ТАК?
Питає свояка свояк.
Видать, не нашої був віри,
Упившись ДО ТАКОЇ МІРИ.

Хай гості вийдуть із села!—
Маруся ДУМКУ ПОДАЛА...
А тим, хто мовні смаки сталить,
Маруся ЗАПРОПОНУВАЛА

Новий наш шеф—майор Кислиця—
В УСІ ВТРУЧАЄТЬСЯ ДРІБНИЦІ
(Сказати якось не з руки:
Шеф ЛІЗЕ геть В УСІ ДІРКИ!)

Міркують стрижені чуби:
НАМ МАЛО ДІЛА ДО сівби!...
А стригалі й собі: — Ганьба!
НАС НЕ СТОСУЄТЬСЯ сівба!

Хваливсь Петро, що зорі з неба
Він настяга, ЯК БУДЕ ТРЕБА,
За борт жбурнувши страховиддя:
ЯКЩО ПОСТАНЕ НЕОБХІДНІСТЬ.

Старого з війська генерала
УСЕ НАСЕЛЕННЯ вітало...
Цабе він, мабуть, чимале,
Коли біжить СТАРЕ Й МАЛЕ.

Вже гості хтіли йти ні з чим,
КОЛИ ЦЕ входить дід Трохим...
А де ж ти був, стилісте скваплий,
Із заштампованим АЖ РАПТОМ ?

Міцненькі вина та меди
Демко вживав ВРЯДИ—ГОДИ.
Якщо ж цю річ фільольоґ зліпить,
Тоді ОТ ВИПАДКУ ДО ВИПАДКУ.

Розбився кухоль і баняк,
А з чого ж воду пить, РАЗ ТАК?
Лінґвісти! Майте на увазі!
Тут вжити слід В ТАКОМУ РАЗІ!

Коли зайшли у коноплі,
Полковник ВИРІС З-ПІД ЗЕМЛІ,
Або в манері мововбивців:
Він НЕСПОДІВАНО З'ЯВИВСЯ.

Тут кожен з нас одержав кошик,
І ТО, щоб знали Ви, без ґрошей.
Якщо ж стиль снобів Вам знайомий,
Лигніть І ТО й кажіть ПРИ ЧОМУ.

Кобила вбік, як шарпоне,
А Клим І ОКОМ НЕ МОРГНЕ...
Твердий, знать, з нього індивідуум,
Раз НЕ ПОКАЗУЄ І ВИДУ.

З комори тягнуть всі безбожно—
НІЧОГО ВДІЯТИ НЕ МОЖНА...
А чий це голос на печі:
- Ну, просто, ХОЧ ТИ ҐВАЛТ КРИЧИ!

Ура! Гуляй душа і тіло!
Як міг, СВОЄ ЗРОБИВ Я ДІЛО!
Даруй, словеснику, на слові!
Це ж СВІЙ Я ВИКОНАВ ОБОВ'ЯЗОК.

Сосновка, грудень—76

Наші мовознавці...

(Закінчення зі стор. 3)

ше—Ред.) національно-мовного будівництва, зокрема в галузі шкільної освіти..."

З особливою люттю нападає він на тих наших діячів, що пишуть про русифікацію шкільництва в Україні, називаючи їх фальсифікаторами й брехунами. Насправді, ці соковиті звороти належить адресувати саме авторові цієї підленької статті та іншим режимним політрукам від мови.

Найбільше попало тут *Свободі*, що її ,,палкий" писака прозиває ,,жалюгідною еміграцтською газеткою". Авторам статтей у *Свободі* він закидує ,,прямі наклепи" за твердження, що ,,основною метою політики Комуністичної партії Радянського Союзу є знищення української мови, українського слова, української літератури".

Називаючи редакторів *Свободи* націоналістичними брехунами за їхній вже ,,скомпрометований міф про русифікацію", він наводить мало правдоподібні дані про скількість українських шкіл в Україні, які неможливо перевірити. Ще менше переконують Вересаєві цитати з Конституції СССР про права народів на рідну мову, з програми ком. партії, з Закону про школу.

Усім нам відомо, що ті, які хотіли побачити переведення в життя цих ,,законів" опинилися або в психушках або в таборах Ґулаґу. Хіба сміх може викликати Вересаєва статистика книгодрукування в Україні. Яку користь для розвитку української мови мають мільйонні тиражі творів Маркса, Енґельса і Леніна тоді, коли, наприклад, ,,повні" видання творів Шевченка, Франка й Л.Українки насправді ще не є досі повні, а цензуровані.

Оця бундючна стаття, очевидно, прозраджує страх тих, що бояться правди й лайкою стараються її закрити. Не виключене також, що лайливий стиль статті це тільки камуфляж, який скриває бажання автора поінформувати читачів про погляди на ідейні позиції українців у вільному світі.

Моко

ВИДАЄ ШКІЛЬНА РАДА при УККА
Редаґує Колеґія.
Відповідальний редактор Марія Овчаренко
Адреса: Educational Council
P.O. Box 391, Cooper Sta., New York, N.Y. 10276

Завершення монументальної праці

Київський журнал *Українська мова і література в школі*, 1981, 2, інформує, що 11-томний тлумачний *Словник української мови*, над яким понад 20 років працювало багато українських лексикографів, закінчений.

Цій події була присвячена Всесоюзна наукова конференція, що відбулася 30-31 жовтня 1980 р. в Інституті мовознавства ім. О.О.Потебні АН УРСР. Всесоюзною її назвали, мабуть, тому, що в ній, крім українських мовознавців, брали участь також лінґвісти з Москви й Ленінграду, Мінська й Кишинева.

Конференцію відкрив директор Інституту мовознавства академік І.К.Білодід, зазначивши, що вихід у світ *Словника української мови*- ,,велика подія у культурному життя республіки і всієї нашої багатонаціональної країни..."

На конференції було 15 наукових доповідей, 29 повідомлень і виступів. Проф. Л.С.Паламарчук (він—заступник голови редакційної колеґії, голова—І.Білодід) говорив про історію створення Словника, інформуючи, що 11 томів Словника містить 134.058 слів, багату фразеологію, словосполучення й ілюстративні цитати з творів 209 українських письменників. Він висловив думку, що багатотомний Словник у майбутньому стане основою для укладання ряду інших словників.

Доповіді інших членів редколеґії були присвячені різних проблемам, зв'язаним з працею над Словником. У резолюції, ухваленій конференцією, ,,констатується, що видання Словника є важливою подією в історії багатомовної радянської лексикографії, в розвитку української мови та української культури, яскравою ілюстрацією торжества ленінської національної політики..." і т.д., і т.д.

Відкидаючи рабські колінопреклоніння перед Леніним і компартією, бо ні Ленін, ні компартія не мають нічого спільного з багатством української мови, придбаним сотнями поколінь українського народу, ми признаємо, що *СУМ*—велика подія в розвитку української мови, хоч поява його порівняно з появою аналогічного російського словника, дуже спізнена.

Наша радість була б повнішою, коли б над цим монументальним словником не тяжила рука російської цензури, яка вилучила з його реєстру сотні наших власних слів і зворотів, а зате ввела на їх місце цілий ряд русицизмів та кальок з російської мови. З великою шкодою для Словника цензори не допустили цитат із цілого ряду творів видатних письменників, особливо с творів ,,нереабілітованих письменників ,,розстріляного відродження", і тих, які творили і тепер творять поза межами СССР, хоч вклад цих письменників в українську літературну мову величезний.

Нашу радість захмарюює також уживаний у Словнику правопис, що в багатьох випидках нехтує законами нашої мови.

Незважаючи на згадані тут неґативні аспекти, хочемо поінформувати наших читачів, що *Словник української мови*—це найбільший тлумачний словник, який кількістю слів перевищує всі сучасні словники інших слов'янських мов. Як подає збірник *Слово і фразеолоґізм у словнику*, К. 1980, стор. 4 і 7, 17-томний *Словарь современного русского языка* (1950-1965). містить 120 тисяч слів, 11-томний *Словник польської мови* (1958-1969), має 125 тисяч слів, 6-томний *Словник словацької мови* (1959-1968) містить 120 тисяч слів, а *СУМ* має 134 тисячі реєстрових слів.

М.О.

Найновіший...

(Закінчення зі стор. 3-ої)

назви Illis Islands (острови на Тихому океані) і Ellis Island (острів у Ню-йоркській затоці). Тому, що перше слово в обидвох назвах однаково вимовляється, їх можна розрізнити тільки словами АЙЛЕНДС і АЙЛЕНД.

Редактори словника ІПР стовідсотково заявилися за назвою Сполучені Штати Америки, відкидаючи Голоскевичеву назву Північно-Американські Сполучені Штати, Панейкову З'єднані Держави Америки, як і теж і назву З'єднані Стейти Америки, за якою в 1966 р. заявилася більшість опитуваних філологів, науковців та працівників культури. На цю тему було написано чимало статтей і оглядів дискусії, тому не місце тут входити в деталі. Треба, одначе, ствердити, що не можна казати, що правопис 1929 р. вимагає назви США (словник ІПР, стор. 690), бо насправді *Український правопис* 1929 р. зовсім не містить назви цієї американської федерації.

Редакція сторінки ,,МПМ", подібно як більшість української преси в діяспорі і велика більшість наших культурних, політичних, громадських і релігійних організацій, уважає найвідповіднішою назву З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ, скорочено ЗСА (у вимові зе-еса).

Наприкінці скажемо дещо про обсяг словника ІПР. Хоч він на яких 25 тисяч більший від Голоскевича, реєстр обох словників має уже півстоліття і тому зовсім не включає багатої лексики, зокрема термінологічної, що постала за цих 50 років. Зміни в реєстрі словника Пан., зроблені редакторами ІПР є майже виключно правописного характеру, нові слова вставлені тільки дуже спорадично (напр. багажник, кольофонія, Тайльор). Тому то уживач словник не знайде в ньому навіть найпотрібніших, бо правописно непевних, сучасних термінів, напр. *етальон* чи *еталон*, *телевізія* чи *телебачення*, *вуглеводани* чи *вуглеводи*, *комп'ютер* чи *компютор*, *аміна* чи *амін*, *найлон*, *нейлон* чи *найльон*, *поліетилен* чи *поліетилен*, *лазер*, *лязер* чи *лейзер*, а навіть *статейка* чи *статтейка*. (У кожному випадку ми рекомендуємо перший варіянт правопису слова — А.В.)

Олександер Панейко, укладаючи свого словника в час війни, пропустив можливо, з політичних причин, доволі багато слів, що стосувалися СССР чи людей немилих окупаційному режимові. У його словнику нема таких гасел, як: *марксизм, марксистський, Сталін, Айнштайн, Мендєлєєв, Лермонтов*, та географічні назви — *Кємь, Кєрчь, Мєнськ, Обь, Пєнза, Пєрмь.* Усі ці слова й назви знаходимо в словнику Голоскевича. Той, хто користуватиметься ІПР, не знатиме навіть, як писати назву столиці Білорусії (Чи Білоруси) — *Мєнськ (як у Гол.), чи Мінськ* (як в ОСУМ). На нашу думку, такі назви як *Кєрчь, Обь, Пєрмь*, незважаючи на те, що вони рекомендовані правописом 1929 р., живцем узяті *російські назви*, незгідні з духом української фонетики і правопису (напр. у нас нема пом'якшених б, п, м, ч,). Це визнали навіть у під'яремній Україні, і ОСУМ рекомендує писати ОБ, КЕРЧ, ПЕРМ І КЕМ. Який парадокс: Словник Гол., який дехто уважає квінтесенцією українського ,,вільного" правопису, рекомендує назви в російському написанні, а підсовєтський, ,,поневолений" — в українському. Це ще один доказ, що правопис 1929 р. треба зревізувати й усучаснити. На жаль, словник ІПР не зробив цього в задовільному ступені.

Реасумуючи, можна сказати, що найновіший правописний словник за редакцією Я. Рудницького та К. Церкевича має як позитиви побільшений супроти Голоскевичевого словника реєстр слів, виправлення якого десятка Голоскевичевих гасел та багатий список географічних назв, який, одначе, потребує систематизації та виправлення. Обсяг лексики словника не задовольняє потреб сучасного мовця, зокрема стосовно термінологічної лексики. Ці браки словника можна б усунути, опрацьовуючи відповідний більший додаток та додаючи виправлення важливіших помилок.

Василь Ящун

,,На Україні" і ,,На Україну" чи ,,В Україні" і ,,В Україну"

Безпосередню спонуку до написання цієї статті дали мені зауваження п. Ю.Повстенка в ,,Нашому голосі", ч. 6/81, якими він захищає думку, що треба завжди писати (і говорити, В.Я.) сполучення ,,на Україні", а не ,,в Україні", бо так писали ,,завжди всі люди, які знають українську мову". З цього читач робить висновок, що всі люди, які писали і пишуть (і, очевидно, говорять) ,,в Україні" (до них і я належу), не знають української мови. До них він зараховує проф. д-ра І.І.Огієнка і, хоч-не-хоч, Тараса Шевченка, дарма що таке сполучення в творах поета він намагається пояснити ,,дотриманням розміру вірша (для дотримання певної кількости складів)".

Виходить, що Шевченко вживав сполучення ,,в Україні" замість ,,на Україні" лише тому, що так писати він був приневолений законами поетичної ритміки і це приневолення в нього було, так би мовити, необхідним недоліком, який має своє виправдання в т. зв. ,,поетичній вільності" (ліценція поетіка). Іншими словами, якби Шевченко не був поетом, а прозаїком, то ніколи не вживав би звороту ,,в Україні", а лише ,,на Україні". З такою думкою не можна погодитись.

Згідно з підрахунком радянських авторів *Словника мови Шевченка* Шевченко вжив 29 разів (не 19 разів, як подає Повстенко) звороту ,,в Україні" і 50 разів ,,на Україні" та 17 разів звороту ,,в Україну" і 23 рази ,,на Україну", обидва останні звороти після дієслів руху.

Після прийменника ,,на" з місцевим і знахідним відмінками назви ,,Україна" Шевченко звичайно вживає ,,Вкраїні" і ,,Вкраїну", щоб **уникнути зяяння (а-у) й не** порушити евфонії (милозвучности) тієї характерної риси української мови, напр: ,,На Вкраїні милій", ,,На Вкраїні пишались веселі села", ,,Бо на Вкраїні в нас, бувало", ,,Хоч на годину на Вкраїну" і ін.

Зяяння допускає поет лиш тоді, коли збереження **евфонії порушувало б складо**кількість вірша, напр.: ,,І на Україні, Я сирота, мій голубе", ,,За степи та за могили, Що на Україні", ,,І мене на Україні Ніхто не згадає, ,,І долетять коли-небудь на Україну, і падуть. Послідовність цього застосування **наявна в усіх Шевченкових** віршах.

Якщо б вжиток звороту ,,в Україні" (і ,,в Україну") у Шевченка був мотивований лише ,,дотриманням певної кількости складів", як твердить Повстенко, тобто був лиш необхідним недоліком, а за абсолютно правильну форму поет уважав зворот ,,на Україні" (і ,,на Україну"), то він був би вжив цього звороту всюди, де **лиш була така можливість,** тобто, де не порушувався закон евфонії і ритміки (складокількість і наголос) вірша.

Тимчасом бачимо, що, незважаючи на наявність такої можливости в численних випадках, Шевченко вжив у них звороту ,,в Україні" (і ,,в Україну"), а не ,,на Україні" і ,,на Україну". Приклади: ,,Було колись в Україні", ,,Що ділялось в Україні", ,,Москалі в Україні", ,,Живою душею в Україні вітай", ,,І забули в Україні", ,,Чи буду я жить в Україні" і багато інших; ,,В Україну ідіть, діти", ,,Орли мої, летіть в Україну", ,,Гайда в Україну", ,,Повертала в Україну", ,,Ляхи страшний суд В Україну несуть" і багато інших.

І в прикладах із місцевим відмінком, і в прикладах із знахідним відмінком Шевченко був би напевно вжив прийменника ,,на" замість ,,в", якби був уважав, що власне прийменник ,,на" є єдино правильний, а прийменник ,,в"—це необхідний недолік чи ,,конечне зло", **яке, хоч-не-хоч, треба вжити** користуючись ,,поетичною вільністю", щоб не порушити евфонії і складокількости вірша; бо прийменник ,,на" в цих прикладах не порушував би ні однієї з цих вимог. Він був би написав:

,,Було колись на Вкраїні", (а не ,,Було колись в Україні"), ,,Що ділялось на Вкраїні", (а не ,,Що ділялось в Україні"), ,,На Вкраїну ідіть, діти", (а не ,,В Україну ідіть, діти"), ,,Гайда на Вкраїну", (а не ,,Гайда в Україну") і т.д Ні ритміка (складокількість і наголос), ні евфонія тут не порушені.

Коли приглянемось ближче цим двом варіянтним прийменникам і контекстам, в яких вони виступають, то в нас створюється враження, що Шевчнко інколи вживав їх факультативно, однак частіше в пляні певного розрізнення. Коли він говорить про Україну в значенні її земельних просторів, її широких ланів чи степів, ревучого Дніпра, її природної краси й слави тощо, то вживає прийменника ,,на": ,,Помолись за мене Богу, мій ти сину, На тій преславній Україні, На тій веселій стороні, ,,Малого сліду не покину На нашій славній Україні, на нашій, не своїй землі". ,,На Вкраїні веселі пишались села". ,,На Україні добро; Між горами старий Дніпро, Неначе в молоці дитина, Красується, любується На всю Україну, А понад ним зеленіють Широкії села А у селах у веселих І люди веселі."

Коли ж у сполучення прийменника з назвою ,,Україна" Шевченко включає смисловий відтінок ,,держави", то вживає ,,в Україні", ,,в Україну". Приклади: ,,І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє", ,,Чи буду я жить в Україні чи ні", ,,Що не в Україні поховають", ,,Москалі в Україні" і ін. А ось ціла строфа:

Знеміг славний Дорошенко
Сидячи в неволі,
Та й умер з нудьги. Остало
Волочить кайдани! І забули
В Україні славного гетьмана

Такі поняття, як ,,неволя", ,,кайдани" в порівнянні зо славною гетьманщиною супроводились із думками Кобзаря про Україну, управнену до власної держави, ,,своєї хати", в якій найкраще можна осягати свою правду і силу, і волю. Тому поет вживає сполучення з ,,в" (в Україні), а не з ,,на" (на Вкраїні).

Іноді ці семантичні відтінки неначе губляться і здається, що Шевченко вживає в таких самих контекстах ,,в" і ,,на" нерозрізнено, напр., ,,Може мені на чужині Лежать легше буде, Як іноді в Україні Згадувати будуть"; і в цьому ж вірші: ,,І мене на Україні Ніхто не згадає".

Проте тут видно, що для Шевченка в цих реченнях зворот ,,в Україні" важливіший, ніж ,,на Україні", бо перший він міг легко замінити зворотом ,,на Вкраїні", як це він робить у багатьох випадках, а другий він був приневолений ужити лише тому, щоб зберегти кількість складів. Якби не ця вимога, то він був би, мабуть", і в другому звороті вжив ,,в", а не ,,на".

Звороту ,,в Україні" і ,,в Україну" вживає постійно й послідовно проф. Дмитро Дорошенко в своїй книзі *Історія України*. Навіть Пушкін, якому Україна як держава не була на серці, сказав: ,,Карл поворотил и **перенес войну в Украйну", (а не ,,на Украйну"), маючи,** напевно, на думці обмежену територію України із надто обкроєною автономією за гетьмана Івана Мазепи.

Паралельним прийменниковим сполученням, яке вказувало б, де відбувалась війна, було б у Пушкіна ,,в Украйне", а не ,,на Украйне'

Обоє прийменники, ,,в" і ,,на", вживаються в українській мові з місцевим і знахідним відмінками. Особливо поширений прийменник ,,на", сполучення з яким висловлюють різнородні просторові, часові, обставинні, причинні, об'єктні, означальні і кількісно-означальні відношення та відношення мети. Обоє прийменники зі знахідним відмінком найчастіше вказують напрям на поверхню, а прийменник ,,в"—напрям до нутра чогонебудь.

Із місцевим відмінком обоє прийменники найчастіше вживаються для позначення місця, простору і т.п., на яких перебуває предмет (в широкому значенні), або відбувається дія, при чому прийменник ,,на" означає ,,на поверхні чого-небудь", а прийменник ,,в"—внутрі, в середині чого-небудь, наприклад, на столі—в столі, на хаті—в хаті і т.п.

Коли йдеться про якунебудь територію, то ,,прийменник ,,в" з місцевим відмінком показує наявність предмету в нутрі території, яка в такому випадку являє собою обмежений простір; якщо відтінок такого обмеження відсутній, то вживається прийменник ,,на"; порівн. ,,в землі" і ,,на землі", ,,в полі" і ,,на полі".

З назвами гір вживаємо прийменника ,,на": на Кавказі, на Уралі; тут маємо на увазі горяну територію, але без чітко окреслених меж. Однак говоримо ,,в Криму" (не ,,на Кримі"), бо колись Крим був ханством, значить, являв собою точно обмежену територію з адміністративним управлінням.

З назвами міст, повітів, районів, областей, автономних територій, республік, держав уживаємо прийменника ,,в": в Києві, у Львові, в золочівському повіті, в харківській області, в Польщі, в Німеччині, в Румунії, в Росії, в Америці, в Канаді і т.д. Це значить, у нутрі Києва, Львова, харківської области, Німеччини і т.д. У всіх цих випадках маємо на думці територіяльно обмежений простір з адміністративними управлінням.

Згідно з цими судженнями й висновками слід уважати звороту ,,в Україні" і ,,в Україну", а не ,,на Україні" і ,,на Україну", бо ці останні хоч і традиційні, мають лиш ґеографічне значення; значення українських земель без чітко окреслених меж. Так і пояснюють цей мововжиток совєтські філологи, напр., Добромислов, Розенталь, Шапиро і ін.

Вони кажуть, що власне треба б уживати ,,в Україні", бо тепер Україна є територіяльно обмеженою республікою, але традиційно вживається прийменник ,,на" в кореляції з такими зворотами як ,,на Чернігівщині", ,,на Полтавщині" і т.п.,а також ,,на окраїні", тобто території в південнозахідній частині російської держави.

Значить, хоч і слід би було вживати прийменника ,,в", то їм краще підходить прийменник ,,на", бо в сполученні з ним Україна являє собою лиш географічне поняття; таке, яким окреслювано її в минулому і яким залишилось воно в розумінні й бажанні ,,старшого брата" до сьогодні.

На теперішньому етапі розвитку української мови ці варіянтні сполучення назви ,,Україна" з прийменниками ,,на" і ,,в" конкурують із собою. Довговікова традиція вживання першого з них дає йому, здається, ще деяку перевагу в частоті вжитку, але об'єктивна основа й логіка, що сягають до Київської і Галицької держави, до Хмельниччини й гетьманщини, до обкроєної автономної України за Мазепи, до Української Народної Республіки 1918-1919 рр. і дальших прагнень українського народу мати свою самостійну державу, засвідчуваних боротьбою за неї на всіх відтинках, дають сильний мотив для вживання зворотів ,,в Україні" і ,,в Україну", бо ці звороти охоплюють собою і географічне поняття України, і поняття її політично-державного виміру (може бути географічна територія без держави, але не має держави без географічної території).

Тому правильним і доцільним є давати цим зворотам підтримку в писемному й усному мововжитку, а звороти ,,на Україні" і ,,на Україну" передати до пасивного фонду історичної лексики й фразеології української мови.

У 80-річчя інж. М. Пежанського

Відомо, що дуже важливою частиною лексичного фонду кожної культурної мови є її термінологічна лексика, а зокрема термінологія науки і техніки. На жаль, термінологією — ділянкою, що поєднує мовознавство з природничими науками й інженерією — цікавиться дуже мале число осіб. Між ними є один відомий ентузіяст, якого саме хочемо сьогодні привітати з нагоди 80-річчя його життя. Це інженер **Михайло Пежанський**. Без перебільшення можемо сказати, що в діяспорі він людина найбільше заслужена для студій, розвитку та популяризації української термінології.

На рідній землі до війни, а згодом у Новому світі, він був і є невтомним працівником, ініціятором і натхненником термінологічної і словникарської діяльности. Це, в основному, його заслуга, що академічні термінологічні словники ,,золотого десятиріччя" української термінології, тобто 1923-1932 рр. (понад 30 видань) та інші словникові раритети збереглися від знищення і забуття, на яке засудила їх Москва. Сьогодні мікрофільми цих скарбів нашої культури, збережені і розмножені, є доступні для досліджень і праць з термінології. У 1965 р. інж. Пежанський започаткував Український Термінологічний Центр в Америці. Ця установа, незважаючи на дуже несприятливі обставини, існує й досі. Вона єдина в діяспорі, що видає термінологічні словники.

Наш ювіляр і досі активно працює у термінології. У 1974 р. вийшов його **Летунський словник (Дискусійний матеріял)**, а останніх декілька років він працює над словником фотографії. Показово, що в ,,суверенній" УССР ні одна, ні друга ділянки лексикографічно не опрацьована.

Бажаємо Ювілярові, інж. Пежанському довгого віку, доброго здоров'я та здійснення його термінологічних задумів і побажань.

Виправлення помилок, зауважених в ,,МПМ" — 2/9/

Передовиця

шпальта	рядок	надруковано	треба
1	18 знизу	що він не	що він чи не
1	10 знизу	безпрецен дентний	безпреце дентний

Мовні крихти

1	4 зверху	три різні	два різні

Труднощі в боротьбі...

3	13 знизу	доповідачей—	доповідачів—
5	25 зверху	його чверть	його через чверть

Із сторінок наших газет

2	15 зверху	формами допу скають	формами п'ятьох, шістьох, десятьох
2	52 зверху	найбезглуздіший	найбезглуздіший вияв

Злочинна примусова...

Кінець 1-ої шпальти — випав цілком такий рядок: ,,увагу звертає на такі факти, як шкільний закон 1958 року, на..."

2	3 знизу	А. Коваля	А. Коваль
2	останній	багато	багатьох
3	15 знизу	Україні,	Україні
3	5 знизу	такому	такому ж
4	4 зверху	м. Дніпропет ровська	м. Дніпропетров ського
4	8 зверху	тут	тут,
4	3 знизу	прочитати	прочитати
4	5 знизу	русифікації великодержавного	русифікації, про ти великодержав ного

Назва книжки проф. В. Чапленка має бути: *Мовна політика більшовиків на Україні в 1959-60 рр.*

Говорять факти

1	14 знизу	широке, коло	широке коло
1	8 знизу	*Культура мови*	*Культура слова*

Найновіший правописний...

2	13 знизу	зміщеннями	заміщеннями
3	3 зверху	*з правопису* за	*з правопису С.І. Голоскова* за

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН, БУДУЧИ У Філядельфії, поступив також до Випані в Ню Джерзі і виступив там у передвиборчій кампанії в користь республіканського кандидата на губернатора Томаса Г. Кейна. В тому самому часі демократичний кандидат на це становище Джеймс Флоріо виступив також на великому зібранні в Юніон, Н. Дж., у противагу до виступу Президента, як заявляють деякі політичні спостерігачі.

КОМУНІКАТ

СВІТОВОЇ РАДИ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ СКВУ

Розуміючи велику потребу постійної і систематичної допомоги українцям у діяспорі, Пленарна Сесія СКВУ в червні ц.р. ухвалила постанову створення Центрального Допомогового Фонду при Світовій Раді Суспільної Служби СКВУ.

До прийняття цієї постанови у великій мірі спричинилися політичні події і щораз більше зростаюче число українських втікачів у Відні. І тому, заки дійде до організаційного оформлення цього фонду, існує негайна потреба допомоги українським втікачам.

Світова Рада Суспільної Служби координує цю допомогу і тому просить усі українські громади діяспори, які бажали б взяти участь у цій акції, робити це тільки почерез центральні харитативні установи своїх країн, а саме:

ЗСА — ЗУАДК (голова д-р О.Білик), адреса: Dr. O.Bilyk, President United Ukrainian American Relief Committee, 1321 West Lindley Ave., Philadelphia, Pa. 19141 USA.

Канада — Суспільна Служба Українців Канади (голова Іванна Кушпета), адреса: Ukrainian Canadian Social Services Inc. of Canada 2445 Bloor St. W.., Toronto, Ontario M6S 1P7.

Европа — Реферат Суспільної Служби КОУГЦУ (референтка Анастазія Остап'юк), адреса: Mrs. A. Ostapiuk, 27 Kennedy Drive Unsworth, Bury BL9 8PN Lancaster, England.

Австралія — Реферат Суспільної Служби Центрального Представництва Австралії (референтка А. Війтович), адреса: Mrs. A.Wijtowych, P.O.Box 259, Lidcombe, 2141 N.S.W. Australia.

Координація потрібна не тільки з огляду на допомогу у Відні, де організується тимчасове бюро для допомоги втікачам, але також для рівномірного й ефективного плянування їхньої еміґрації до країн ЗСА, Канади й Австралії.

Скеля, що...

(Продовження зі стор. 2)

го житті було вчителювання в семінарії й академії у Стемфорді. З уваги на американське римо-католицьке духовенство і на поширення вістки про ювілей Стемфордської Епархії видано двомовний ілюстрований 6-сторінковий листок великого формату, де подано, англійською мовою історію України та Української Католицької Церкви.

Як ложечку дьогтю у бочці меду треба вважати пропущення в короткому нарисі історії України цілого Гетьманського періоду, та звуження української державности тільки до років 1918-1920. З уваги на американських владик та інших духовників у найбільшій у Стемфорді римо-католицькій церкві св. Марії — бо українська церква не могла б помістити всіх присутніх — кардинал Рубін виголосив там проповідь англійською мовою, розпочавши її тільки й закінчивши українським „Слава Ісусу Христу". Але на бенкеті він промовляв тільки по-українськи. І цей його виступ, як теж відвідини Папи Івана Павла II українського собору у Філядельфії під час його перебування в цій країні, треба вважати також за палець Божий, який пригадує нам не тільки потребу зберігати вірність своїй рідній Церкві, але й — сягаючи дальше і ширше — тямити, що без українсько-польського порозуміння задля спільного фронту проти спільного ворога число „1" не буде вільної і ні від кого незалежної держави — ані польської ані української.

У Стемфордській релігійно-національній маніфестації 11-го жовтня 1981 року гармонійно сплітався сантимент із розумом. Хай наші сантименти й ресантименти не затемнюють нам розуму — і коли якийсь нюанс з того маніфестаційного ювілею комусь не подобався на сто відсотків, то хай не забуває, що це була таки історична подія з практичними і реальними вказівками на майбутнє.

„Щоб ви..."

(Продовження зі стор. 2)

несення загального рівня величавих торжеств 41-го Міжнародного Евхаристийного Конгресу у Філядельфії.

Промовляючи нині до вас, любі брати українці, з правдивим співчуттям до важкої долі всього українського народу та його Церкви передусім на Україні і на засланнях, здаю собі вповні справу з того, які то існують і далі будуть існувати небезпеки для вашої віри і для вашого духовного життя. Тому з глибини душі заохочую вас, щоб ви ніколи не відреклися святої католицької віри і тієї вашої вірности до Святого Апостольського Престолу, яку ви від довгих сторіч так пильно зберігаєте. Бо, як ви це добре знаєте, йдеться тут про той закопаний скарб у полі, що його чоловік, знайшовши, „скриває та з радости йде і продає все та купує те поле" (Мт. 13,41).

Вкінці, возлюблені брати і сестри українці, хочу з цієї милої нагоди нашої святкової зустрічі висловити вам усі мої сердечні побажання на нове 25-річчя епархії і на дальший шлях Церкви в ЗСА, насамперед — назустріч великому ювілеєві Тисячоріччя, а тоді й на новій добі церковного та народного життя. Скажу, як апостол Петро, що срібла й золота немає в мене, але те, що маю, вам даю. Даю вам запевнення, що Церква Христова і Вселенський Архиєрей, Христовий Намісник, з вами і благословляє вас усіх разом та кожного зосібна. Нехай це благословення Святого Отця спочине на ваших родинах і на ваших громадах, нехай воно буде запорукою Божого благословення для вашої молоді й для ваших організацій та установ, нехай воно ще більше скріпить змагання за вічне й дочасне добро віруючого українського народу.

Мої сердечні побажання складаю усім тут присутнім ієрархам, священикам, монахам і монахиням та всьому Божому людові та й умильно благаю в Бога й Отця всякого потішення на краще майбутнє для вас всіх.

ВИСТАВКА ОБРАЗІВ В МЕЙПЛВУДІ

Мейплвуд, Н.Дж. — 86-ий Відділ СУА в Нюарку, Н.Дж., влаштовує виставку образів Роксоляни Ґіліцінської з Талса, Оклагома. Виставка відбудеться в суботу, 24-го жовтня ц.р., від год. 2-ої по полудні до 8-ої ввечері і в неділю, 25-го жовтня, від 1-5 по полудні в залі церкви св. Вознесіння при 652 Ірвінґтон авеню в Мейплвуді. У програмі братимуть участь: Стефан і Валя Магмет, Любомир Калинич, Марія Леськів - арфа, Уліта Ольшанівська - фортепіян, тріо молодих бандуристів і танцювальна група молодих „Верховинців"; кава і солодке; дохід призначений на Український Музей.

ЗУСТРІЧ З ПИСЬМЕННИЦЯМИ

Ню Йорк, Н. Й. — Заходами 82-го Відділу СУА тут в неділю, 25-го жовтня о год. 2-ій по полудні в Домівці СУА при 108 Друга авеню відбудеться зустріч з письменницями. В програмі братимуть участь: Діма, Уляна Любович, Іванна Савицька, Наталія Холодна; вокально-музична ілюстрація — Христя Карпевич; слово про авторів — проф. Мирослава Знаєнко. По зустрічі — солодке і чай.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Редагує Омелян Твардовський

УСО „ТРИЗУБ" — „ДАНУБІЯ"СК 2:4

Цими ліговими змаганнями, що відбулися у неділю, 13-го вересня ц.р., (І-ша дружина УСО„Тризуб" започаткувала осінню рунду сезону в „Мейджор Дивізії" Пенсильванійської Ліги Копаного М'яча.

Виступивши до цих змагань ще не в повному складі „Тризуб" зазнав поразки вислідом 2:4. Голі для „Тризуба" здобули: Б.Санторо і Ф.Гант. У передзмагу резерва „Тризуба" програла з резервою „Данубії" 1:3. Єдиного голя для „Тризуба" стрілив Дж. МекАлістер.

Молодші юнаки „Тризуба", 16 років і нижче, закінчили внічию свої першенські змагання (3:3) з клюбом „Ворінгтон Бойс Клаб". Голі для „Тризуба" здобули: М.Періг 2, Б.Бачара. Учнівська дружина „Тризуба", 12 років і молодші, перемогла „Ленсінг Найтс" СК вислідом 1:0. Переможнього голя для „Тризуба" здобув М. Волощук. Новацька дружина „Тризуба", дев'ятирічні і молодші, відбула вже два лігові змагання і обидва програла: з клюбом „Торездейл" 0:7 і „Басалтон" СК 0:3.

(ік)

ГАКІВКОВА ЗБІРНА СССР ЗДОБУЛА КУБОК КАНАДИ

Дня 13-го вересня ц.р. в Монтреалі відбулися фінальні змагання збірних Канади і СССР, в яких гаківкові професіонали СССР перемогли збірну професіоналів Канади, погромним вислідом 8:1. Згідно з вислідом цього фіналу, збірна СССР здобула кубок Канади і зв'язану з цим фінансову нагороду — понад 150,000 долярів. Тією важливою перемогою збірна СССР зреванжувалася канадцям за поразки 2:3 і 3:7, що їх вона зазнала, першу в товариській зустрічі напередодні турніру, а другу вже в турнірових змаганнях 9-го вересня ц.р. Єдиного голя для Канади здобув Гілес з подачі Босого. Голі для СССР здобули: Макаров 2, Шепелєв 2, Крутов, Ларіонов, Голіков і Скворцов.

Десятки гаківкових знавців і журналістів Канади розгорнули тепер очікувану дискусію про причини поразки цієї найкращої за всі часи професійної збірної Канади. Ряд гаківкових експертів слушно відмічують, що однією із найголовніших причин цієї відчутної поразки є факт, що збірну Канади вибирають кілька тижнів перед турніром раз на чотири роки, в той час, як професіонали СССР беруть участь у міжнародних турнірах щонайменше чотири рази в кожному році. Ці знавці мають велику рацію. Але, не зважаючи на цей факт, від нас додамо, що цю збірну СССР, майже в такому ж самому складі перемогла збірна аматорів ЗСА на останній зимовій Олімпіяді в Лейк Плесид.

Головна причина поразок кожної гаківкової репрезентації Канади в тому, що наївні, а то і зарозумілі, канадські діячі цього спорту висилають її на ці гри цілковито не підготованою. Інша річ, що особливо цей турнір вони влаштовують головним чином для здобуття мільйонів долярів, і це їхня головна ціль. Ці спортові діячі чомусь не можуть збагнути, що поруч найважливіших для них фінансових прибутків, існує ще престиж і гордість канадського народу, особливо в цьому роді спорту, батьківщиною якого є саме Канада.

Цьогорічна програна Канади не може мати жадного виправдання.

ВИСЛІДИ ТУРНІРУ ЗА КУБОК КАНАДИ:

ЗСА — Швеція	3:1
Канада — Фінляндія	9:0
СССР — Чехо-Словаччина	1:1
Фінляндія — Чехо-Словаччина	1:7
Канада — ЗСА	4:1
СССР — Швеція	6:3
Канада — Чехо-Словаччина	4:4
СССР — ЗСА	4:1
Швеція — Фінлядія	5:1
Канада — Швеція	4:3
СССР — Фінляндія	6:1
ЗСА — Чехо-Словаччина	6:2
ЗСА — Фінляндія	4:4
Канада — СССР	7:3
Чехо-Словаччина — Швеція	6:1

ПІВФІНАЛИ:

СССР — Чехо-Словаччина	4:1
Канада — ЗСА	4:1

ФІНАЛ:

СССР — Канада	8:1

ВІСТКИ З УКРАЇНИ

КОПАНИЙ М'ЯЧ

КИЇВСЬКЕ „ДИНАМО" ЗДОБУЛО КУБОК „ТЕРЕЗА ЕРРЕРА"

Ця відома українська дружина копаного м'яча взяла участь у міжнародному турнірі в місті Ля-Корунья, Еспанія, в якому перемогла знаний сильний клюб „Барсельону" вислідом 2:1 (голі здобули Буряк і Блохін) та у фіналі „Атлетіко" Мадрид 1:0 (голів стрілив Блохін) і, таким чином, здобула Кубок „Тереза Еррера", який вперше за 36 років дістався до Києва.

ОСТАННІ ВИСЛІДИ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ ЗА ЧЕМПІОНАТ ВИЩОЇ ЛІҐИ СССР

Київ „Динамо" — ЦСКА/Армія	0:2
Київ „Динамо" — „Таврія" Симферопіль	3:1
Дніпропетровське „Дніпро" — Симферопіль „Таврія"	1:0
Донецьке „Шахтар" — Краснодар „Кубань"	1:2
Одеса „Чорноморець" — Москва „Торпедо"	0:3

ВЕРШОК ПОКАЗНИКА ТАБЕЛІ ІГОР ВИЩОЇ ЛІҐИ 4-ГО ВЕРЕСНЯ 1981

Київ „Динамо"	27	45	45:15
Москва „Спартак"	28	39	59:32
Тбілісі „Динамо	27	34	48:26
Москва „Торпедо"	27	33	33:24
Москва „Динамо"	26	30	34:25
Донецьке „Шахтар"	26	28	42:28

Дальші місця займають: ЦСКА (27 точок), Мінськ „Динамо" (26), Краснодар „Кубань" (24), Дніпропетровське „Дніпро" (24), Алма-Ата „Кайрат" (24), Баку „Нефтчі" (24), Єреван „Арарат" (23), Симферопіль „Таврія" (22), Ростов „СКА" (22), Одеса „Чорноморець" (21), Ленінград „Зеніт" (21), Ташкент „Пахтакор" (14).

(от)

УСВТ „Ч.СІЧ" — РУМУНСЬКИЙ СК 3:1

У четвертій рунді змагань в „Мейджор Дивізії" Шейфер Ліги Ню Джерзі, що відбулися у неділю, 4-го жовтня ц.р., на площі Фарчерс Ґров„„Ч.Січ" перемогла румунський клюб вислідом 3:1 Ведення 1:0 здобули румуни вже в першій хвилині, використавши помилку воротаря господарів, який кинув до викопу зловленого м'яча близько воріт „Ч. Січі", що його замість оборонця переловив і післав у сітку напасник румунів. Не зважаючи на цей неприємний випадок, у дальшому ході гри „Ч.Січ" перейняла і невпинно тримала ініціятиву, завдяки якій ще до перерви вела 2:1. Вирівняння для „Ч.Січі" здобув оборонець гостей, який, не допускаючи до стрілу Фарміґи післав м'яч у власні ворота. В 36-ій хвилині в одній із чергових акцій під воротами румунів Благий здобув ведення 2:1. Після перерви „Ч.Січ" знову у більшості володіла м'ячем і провела ряд влучних акцій у підворіття гостей, в одній з яких знову Благий стрілив свого другого ґоля сезону. В кінцевій фазі зустрічі румуни мали можливість знизити вислід з карного стрілу, якого, одначе, бравурно оборонив воротар „Ч.Січі" Науменко і цим самим гідно зреванжувався гостям за свою помилку на початку гри, коли, як вже згадано, гості здобули свого почесного ґоля.

Склад „Ч.Січі" в цих змаганнях: Науменко, Ю.Бакун, Микуляк, Лишик, Чижович, Колес, Йогансон, Ґанич, Благий, Фарміґа, Букачевський, Калинович, Д.Бакун, Охрименко. Провідник Р.Дуда, тренер А.Охрименко.

УСВТ „Ч.СІЧ" (НОВАКИ) — САВТ ОРАНДЖ (НОВАКИ) 0:3

У своїх перших ліґових змаганнях ця нова наймолодша дружина „Ч.Січі" зазнала поразки вислідом 0:3. В складі дружини цим разом виступали: Т.Науменко, Кравчук, Б.Боднєвич, Сергіїв, Фарміґа, П.Полянський, Василак, Презимірський, А.Ролянд, Іванків, Боднєвич, Матияш. Провідник Богдан Іванків.

УСВТ „Ч.СІЧ" (УЧНІ) — МЕЙПЛВУД СК (УЧНІ) 2:5

Були це товариські змагання, які відбулися у програмі етнічного Фестивалю на площі Вотерленд у Мейплвуді. Учнівська дружина „Ч. Січі" виступила до цих змагань ще не в повному складі, бо бракувало декількох чолових змагунів. Почесні ґолі для „Ч.Січі" в цій зустрічі стрілили: Б.Ґбур і Т. Бортник. Склад „Ч.Січі": Т.Науменко, Медюх, Рікійо, Б.Науменко, Луценко, Шмотолоха, Ґбур, Твардовський, Бортник, Дацківський, Ролянд, Сергіїв. Тренер Леонід Луценко, провідники — Б.Кравчук і А. Ґбур.

Провід ланки копаного м'яча УСВТ „Ч.Січ" має ще обмежену кількість місць у своїх молодечих дружинах у віці: 11-ть років і молодші, 13-ть і молодші та 18-ть і молодші. Батьки зацікавлених змагунів можуть зголошувати їх до цих дружин кожного вівтірка вечорами між 8-ою і 10-ою годиною, або до ланкового Б.Кравчука, тел.: 763-9081.

(от)

УСО „ТРИЗУБ" — ПОРТУГАЛЬСЬКИЙ СК 0:1

У чергових першенських змаганнях „Мейджор Дивізії" Пенсильванійської Юнайтед Ліґи Копаного М'яча І-ша дружина УСО „Тризуб" Філядельфія зазнала поразки 0:1 з португальським клюбом. Ці змагання відбулися 27-го вересня на площі при Олней вулиці у Філядельфії. У передзмагу резерва „Тризуба" перемогла португальську резерву вислідом 3:1. Ґолі для „Тризуба" здобули: МекАлістер 2 і Конбой.

У двох останніх ліґових змаганнях зазнали поразки учні 12„А": з Торесдейлу 1:7 (єдиного ґоля для „Тризуба" стрілив Н.Данькович) і „Бастелтон 0:11. Молодші юнаки, 14 років і нижче, програли зі своїми однолітками з клюбу „Данубія", вислідом 4:8. Ґолі для „Тризуба" здобули: М.Качай 3 і Колл. Учнівська дружина 12„Б" зазнала поразки з клюбом „Факс Чейс" вислідом 1:6. Ґоль для „Тризуба" стрілив учасник Спортової Школи „Ч.Січі" Михайло Волощук. Наймолодші „Тризубівці", 9-річні і молодші, виграли свою ліґову зустріч із клюбом „Гетцель" вислідом 3:1 Ґолі для „Тризуба" здобули: Н.Санторе 2 і М.Коваль.

У складі дружини (12-ти років і нижче) „Б" виступають: А.Савиский, М.Блок, І.Німчук, М.Німчук, А.Костюк, Х.Кульба, А.Кульба, А.Когут, Б.Колл, Дж.Андрус, Д.Кратц, М.Повзанюк, Т.Конрад, Л.Конрад, М.Волощук, В. Голубовський. Тренер-провідник Ігор Костюк, Володимир Кульба заступник.

Л.Костюк

ЛЕГКОАТЛЕТИЧНІ ПЕРШОСТІ СССР

У цьогорічних легкоатлетичних першостях чомусь не взяли участи такі українські чемпіони: Ю.Сєдих, В. Кисельов, Ю. Тамм, О. Дем'янюк, Т.Коба, Л.Смолка, Н.Олизаренко, Н.Зюськова, М.Кульчинова, Н.Абашідзе, Ю.Самарин, С.Кузів та В.Ткаченко.

У жіночих конкуренціях українки здобули такі висліди: біг 200 м. - В.Рождественська (Запоріжжя) 23.87 (п'яте місце). Біг 400 м. - О. Воробченко (Дніпропетровське) 54.85 (12-те місце). 1500 м.- Н.Ралдугина (Симферопіль) 4.05, 13 (четверте місце). 300 м. - М.Данилюк (Чернівці) 9.12,6 (10-місце). 10000 м. - М.Данилюк, 32.40,56, (шосте місце)

Стрибки вдовжінь: Т. Скачко (Ворошиловград) 6.61м (третє місце).

Мет диском: Ф.Мельник (уродженка України, тепер у Москві) 64.80 (перше місце). В.Харченко (українського походження, Росія) 60.10 (третє місце) Н.Бурлуцька (Одеса) 58.26(сьоме місце).

Мет списом: Н.Невгад (Київська область) 55.38 (сьоме місце).

Чоловіки: біг 200 м.: І.Бабенко (українського походження-Росія), 21.11, (І-ше місце); Ю.Науменко (українського походження, Ленінград) 21.19 (2-ге місце); В. Бодрів (Вінниця)-21.44 (5-те місце); 400 м. П.Рощин (Одеса) 46.27 (2-ге місце); В.Доценко (українського походження, Росія) 46.48 (3-тє місце); В.Сташук (Київ) 47.69 (15-те місце). 1500 м.: В.Тищенко (Чернігів) 3.48.58 (І-ше місце), В.Бєлицький (Харків) 3.50.20 (7-ме). 400 з/б/ біг з перешкодами/ В.Архипенко (Донецьк) 49.75, (І-ше місце); О.Чешко (Київ) 50.76 (5-те місце), В.Кирик (Київська обл.) 50.84(6-те місце). 3000 м.: О.Величко (Київ) 8.34.86 (І-ше місце), В.Прус (Київ) 8.37.13 (5-те місце).

Стрибки у висоту: В.Граненків (Київ) 2.20 м. (2-ге місце); В.Середа (українського походження Азербайджан) 2.20 (3-тє місце); Ю.Шевченко (Київ) 2.12 (5-те місце).

Стрибки в довжину: С. Лапко (Донецьк) 7.93 (2-ге місце). Стрибки з жердиною: В.Спасів (Київ) 5.60 (І-ше місце), А.Шквира (Донецьк) 5.30 6-те місце). Мет молотом: А.Прокопенко (Одеса) 72.04 (6-те місце). Ядро: А.Ярош (Ворошиловград) 19.54 (4-те місце). Спис: В.Єршов (Запоріжжя) 81.16 (4-те місце). Диск: Д. Ковцун (Київ) 81.96 (3-тє місце).

(от)

Засновано Українське Бібліотечне Товариство

Оцим подаємо до загального відома української громади в діяспорі, що заходами членів управ Українського Народного Дому й Товариства Українських Бібліотекарів Канади в Торонто постало Українське Бібліотечне Товариство (УБТ), яке одержало провінційний чартер дня 11-го вересня 1980 року.

Головною метою УБТ є збирання й упорядкування усіх матеріялів, що торкаються української історії, географії, економіки, мистецтва, суспільно-політичного й релігійного життя, без огляду на те, в якій країні, мові чи формі такі матеріяли з'явилися чи з'являтимуться (книжки, часописи, журнали, брошури, летючки, світлини тощо).

Для успішного здійснення цього завдання УБТ, перш усього, зайнялося організацією бібліотечного відділу під назвою Українська Бібліотека й Архів у Торонто, підставою якої стала бібліотека Українського Народного Дому в Торонто при вулиці Ліппінкот ч.191. Товариство Українського Народного Дому, залишаючи за собою право власности, дало під заряд УБТ свою книгозбірню, а також і приміщення для Української Бібліотеки й Архіву.

У відношенні до інших українських бібліотек на терені Торонто Українська Бібліотека й Архів УБТ займає позицію доповнюючого тіла, бо має доповнити їхню працю поширенням засягу збираного матеріялу. Вже саме колектування видаваної в українській діяспорі періодичної преси і її упрядкування, не згадуючи про інші випадкові чи принагідні друки, буде істотним доповненням для інших бібліотек і відтяженням у їхній праці. Окрім цього, управа Бібліотеки й Архіву вже заходиться коло опрацьовання клясифікаційної системи, яка мусить відповідати потребам української книгозбірні й не відрізнятися від існуючої системи в університетських бібліотеках Канади й ЗСА. Маємо на увазі поширення клясифікаційних таблиць Конґресової Бібліотеки у Вашінґтоні в обсязі україніки та пристосування їх до потреб української книгозбірні.

Щойно після ґрунтовної підготови (пристосування приміщення, побудови полиць, придбання необхідного устаткування, перенесення й часткового упорядкування книжок й архивів тощо) УБТ 17-го червня ц.р. відбуло свої перші збори. Управу обрано в такому складі: голова мґр Карпо Микитчук; заступник голови Іван Савка; секретар Ольга Мак; скарбник Василь Крисак. Провірочна комісія: Світлана Грибінська, мгр Василь Федорович і Михайло Яримович. Вільні члени: д-р Богдан Запутович й Андрій Харак.

При цій нагоді управа УБТ складає найщирішу подяку всім тим особам, які спричинилися до його оформлення і своєю фінансовою підтримкою, працею і дарунками книжок, журналів і часописів скріпили базу для початкових кроків. Першими особами, які, зрозумівши вагу справи, поставилися прихильно й діяльно до нашого Товариства, були д-р Богдан Запутович, Марі Мудрик, д-р Олександра й інж. Роман Копачі, Дарія і Ярослав Онищуки, Ольга й Юрій Карманіни,Дарія і Роман Геник Березовські, Євгенія і Дмитро Неґричі, Ольга й Петро Ясінські з Торонто; Славомира й д-р Семен Ретьки, Євгенія і Кузьма Марущаки з Нюарку, ЗСА.

Повні списки жертводавців із точним виказом пожертв будуть подані до загального відома при публікації фінансових звітів.

Управа УБТ просить шановних передплатників української періодичної преси, які не архівують матеріялів, передавати їх до Української Бібліотеки й Архіву, де вони будуть використані для комплектування річників або на вирізки, упорядковані за предметними заголовками. Таких предметних заголовків у каталозі є вже понад 80. Це торкається також і неперіодичних чи принагідних друків, як, наприклад, брошури, альманахи чи летючки. Отже просимо всіх людей доброї волі, які мають будь-які друковані матеріяли українською мовою,або такі, що пов'язані з україніками, а власники з тих чи інших причин не зацікавлені тримати їх у себе, повідомляти нашу Бібліотеку, і ми їх з подякою заберемо. Дозволимо собі звернути увагу на те, що чим старіші матеріяли, тим більшу вартість вони мають для кожного архіву, а для нашого також.

У цій справі просимо телефонувати: у понеділок, вівторок і четвер від години 9-ої ранку до 5-ої по полудні на число (416) 921-8263. У вечірніх годинах щоденно від 8-ої до 10-ої год. на число (416) 221-4324.

За управу УБТ
Карпо Микитчук, голова
Ольга Мак, секретар

Відбулася ділова...

(Закінчення зі стор. 1)

лає до Відня д-ра Остапа Сокольського з Торонто.

Вирішено морально і матеріяльно допомогти Михайлові Підсадному в Парижі, якого, як відомо, побили за його старання у справі звільнення Юрія Шухевича. Олександра Ковальська з КПЛ СКВУ інформувала на останньому діловому засіданні Секретаріяту про цю справу.

Рівночасно вона поінформувала, що наближається п'ята річниця створення Української Громадської Групи для Сприяння Виконанню Гельсінкських Угод. В цій справі М. Плавюк висловив ряд думок і інформацій, погоджуючись виготовити проєкт Звернення СКВУ в п'яту річницю постання згаданої Групи.

Д-р Франк Мартинюк подав про стан фінансів СКВУ та про травневу збіркову кампанію з тим, що збірка з Америки ще не була подана, хоч централі з Канади і Австралії вже надіслали свої збірки до каси СКВУ.

Дискутовано відзначення 50-річчя великого голоду в Україні і вирішено видати відповідну інформаційну брошуру англійською мовою. Рішено також видати меморандум про положення української меншини в Польщі, як теж стежити за подіями зв'язаними з польською робітничою юнією „Солідарність"

Рішено теж делеґувати представників СКВУ на такі відзначення і урочистості: інсталяція Владики Роберта М. Москаля у Філядельфії — президент СКВУ І. Базарко; 25-річчя Української Католицької Митрополії у Канаді — генеральний секретар В. Безхлібник, прощальний бенкет у честь Василя Кирилюка в Українському Православному Інституті — д-р Богдан Долішний.

У нараді взяли участь всі члени Секретаріяту СКВУ з Канади

В КАНКУНІ, МЕХІКО, ВІДБУДЕТЬСЯ 22-23-ГО жовтня конференція голів держав та керівників урядів, ціллю якої буде обговорення міжнародної господарської співпраці, а в першу чергу, допомоги індустріяльно розвинених північних країн країнам півдня, які щойно розвиваються господарсько. В імені п'яти держав Південньосхіднього азійського згруповання виступатиме Фердінанд Маркос, президент Філіппін. Він вкаже на технологічне відставання країн бльоку, до якого належать і Філіппіни, та запропонує, щоб передові індустріяльні країни присвятили більшу як дотепер увагу на допомогу в тій ділянці.

ВІЙСЬКОВА ХУНТА В ТУРЕЧЧИНІ, ЯКА КЕРМУЄ країною, покликала до життя „дорадчу асамблею", складену з 160 депутатів, яка має підготовити демократичну конституцію і методи переходу влади від військової хунти до цивільних, обраних у голосуваннях властей. Перехід влади у цивільні руки станеться після упорядкування країни.